

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Урысые Федерацием и Президент и Указ

Урысые Федерацием
икъэралыгъо
наградэхэр
афэгъэшъошэгъэнхэм
ехылагъ

Культурэм ылъэныкъо
кIэ гъэхъагъэу илэхэм ыкIи
илъэсыбэ хъугъэу шIуагъэ
къытэу Иоф зэришIэрэм
апае щытхъуцIэу «Уры-
сые Федерацием культу-
рэмкIэ изаслуженнэ Ио-
фышI» зыфиIорэр Чепни-
ян Наталья Лев ыпхъум
— апшъэрэ профессио-
нальнэ гъэсэнэгъэ зыща-
рагъэгъотырэ къэралыгъо
учреждениеу «Адыгэ къэ-
ралыгъо университетыр»
зыфиIорэм искусствэхэм-
кIэ и Институт идиректор
фэгъэшъошэгъэнэу.

Урысые Федерацием
и Президентэу
Дмитрий МЕДВЕДЕВ
Москва, Кремль
тыгъэгъазэм и 29-рэ,
2010-рэ илэс
N 1637

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Адыгэ Республикэм
и Президент
иупчIэжъэгъухэмрэ
илэпылэгъухэмрэ
я Къулыкъу ипэщэ —
Адыгэ Республикэм
и Президент
илэпылэгъу ехылагъ

1. ШатIыкъо Аслъан
Ибрахымэ ыкъор Адыгэ
Республикэм и Президент
иупчIэжъэгъухэмрэ илэпы-
лэгъухэмрэ я Къулыкъу
ипэщэ — Адыгэ Респуб-
ликэм и Президент илэ-
пылэгъу ИнатIэ Iугъэхъэ-
гъэнэу.

2. ЗыкIэтхэхэрэ мафэм
щыублагъэу мы Указым
кIуачIэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм
и Президентэу
ТХЪАКIУШЫНЭ
Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 19,
2011-рэ илэс
N 2

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Дунаим щашIэ

Урысые Федерацием инароднэ сурэтышIэу,
хэгъэгум итхакIохэм я Союз хэтэу Къат Те-
уцожь итворчествэ фэгъэхъыгъэ юбилей-
къэгъэлъэгъон тыгъуасэ Мыекъуапэ къы-
щызэлъахыгъ. КъокIыпIэм щыпсэурэ лъэпкъ-
мэ я Музееу АР-м икъэлэ шъхьалэ дэтым
узэрэчIахъэу цIыф цIэрылом илофшIагъэ нэ-
гум къыкIэуцэ.

Зэхахьэр пэублэ гушыIэкIэ къызIэузыхыгъэр зигугъу
къэтшIыгъэ музейм идиректорэу Кушъу Нэфсэг. Адыгэ
Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей
Петрусенкэр ти Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан, Пра-
вительствэм ацIэкIэ сурэтышIым къыфэгъушIуагъ. Иоф-
шIагъэхэм гупшысэу ахэлъым лIэшIэгъухэм яхъугъэ-
шIагъэхэр къалуатэу ащ ылытагъ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу Анатолий Ивановыр, Т. Къатым икъод-
жэгъоу, иныбджэгъоу, Гъобэкъуае къыкIыгъэу СтIа-
шъу Майор, Краснодар щыпсэурэ архитектор цIэрылоу,
культурэм илофышIэу Александр Аполоновыр, АР-м
исурэтышIмэ я Союз итхъаматэу Хъуажь Рэмзанэ,
Адыгэ къэралыгъо университетым иректорэу Хъунэго
Рэщидэ, тилъэпкъэгъухэу IэкIыб хэгъэгумэ къарыкIы-
жыгъэмэ ацIэкIэ Чэтэо Ибрахымэ, Къат Теуцожь
икIэлэгъэджэгъэу, сурэтышI хъунымкIэ апэу Iэпылэгъу
къыфэхъугъэмэ ащыцэу, филологии шIэныгъэхэмкIэ
докторэу Блэгъожь Зулкъаринэ, Адыгэ кIэлэгъэджэ
колледжым идиректорэу Ацумыжъ Казбек зэхахьэм
къышыгушылагъэх.

Цыфым и Родинэ къуаджэу къызыщыхъугъэм къызэ-
рщэгъэжэрэр, гъобэкъуае лэжъэкIо шIагъохэр, цIыф
цIэрылохэр къызэрэхэжыгъэр, икъоджэ гупсэ ищытхъу
аригъалоуэ Урысыем, IэкIыб хэгъэгумэ ащызэлъашIэ
зэрэхъугъэр хагъэунэфыкIыгъ. Къат Теуцожь зэхахьэм
хэлажэрэмэ зерафэрэзэр зэлукIэм къыщиIуагъ.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтыр зэхахьэм къыщытырахыгъ.

АДЫГЕИР Иэпылэгъу афэхъугъ

Адыгэ Республикэм и Президен-
тэу ТхъакIушынэ Аслъан 2010-рэ
илъэсым чъэпыогъум и 20-м ышIы-
гъэ унашъоу «2010-рэ илъэсым чъэ-
пыогъум Краснодар краим псыр къы-
зыщыдэкIым зэрар зыхыгъэ цIыф-
хэм Иэпылэгъу ятыгъэнымкIэ Иофхъэ-
бзэ заулэхэм яхылагъ» зыфиIорэм
тегъэпсыхъагъэу ахъшэ къэуогъэ-
ным иИоф Адыгеим щызэхашэгъагъ.
Адыгэ Республикэм и Президентрэ
Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я
Кабинетрэ я Администрацияе илице-
вой счетэу къызIэуахыгъэм ежъхэм
яшIоигъоныгъэкIэ предприниматель-
хэм, организациехэм ыкIи цIыфхэм
къатIупшыгъэ сомэ миллиони 2-м
ехъу къыхъагъ.

Шъугу къэтэгъэкIыжы: илэсэу
икIыгъэм псыхъоу Дзэмых инэу зы-
къызэриIэтыгъэм тхъамыкIыгъо къыз-
дихыгъ, цIыфхэри хэкIодагъэх. Уна-
бэ зэхикъутагъ, цIыфхэм ащыщхэр
зычIэсынхэ ямылэжъэу къэнагъэх.

Краснодар краим и ТIопсэ район
псыр лъэшэу къызыщыдэкIым зэрар
зыхыгъэхэм апае ахъшэм нэфэ-
шъхъафэу Адыгеим къыщаугъоигъэ
шIушIэ Иэпылэгъу мэфэ заулэм къы-
кIоцI МЧС-м ылъэныкъокIэ маши-
нипшIмэ афащэгъ. НахъыбэмкIэ ар
псэолъэшIыным къыщызфагъэфедэн
алъэкIышт пхъэ ыкIи пхъэмбгъу ку-
бометрипшI пчъагъ. Общественнэ
организациехэм, дин конфессиехэм
ялIыкIохэу гъомылапхъэхэр, щы-
гъынхэр, цIыфым нахъ игъэкIотыгъэу
ыгъэфедэрэ пкъыгъохэр къэзыуогъо-
гъэхэм яшIогъэшхо къэкIуагъ.

Адыгэ Республикэм и Президен-
тэу ТхъакIушынэ Аслъан гъунэгъу
шъолъырым щыпсэухэрэм Иэпылэгъу
ятыгъэным хэлэжъэгъэ пстэуми —
къэралыгъо ыкIи муниципальнэ ха-
бзэм иорганхэм, организациехэм,
цIыфхэм инэу зерафэрэзэр къылуагъ.

Адыгэ Республикэм и Президент
ипресс-къулыкъу

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ лъэшэу гухэкI щы-
хъугъ сурэтышI ИэпIасэу, Адыгэ Республикэм иизобразительнэ искусствэ
ихэхъоныгъэ зилахышхо хэзышыхъагъэу, Урысые Федерацием исурэ-
тышIхэм я Союз хэтэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ сурэтышIэу
Тыгъужь Мыхъамод Хъарунэ ыкъом идунай зэрехъожыгъэр ыкIи ащ
игупсэхэмрэ илахылхэмрэ афэтхъаусыхэ.

Законыр зыукъохэрэм пшъэдэкIыжъ ахьышт

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан кытырыхыгъ.

Адыгэ Республикэм хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ и Министертвэ ипащэу Александр Сысоевым журналистхэм апае пресс-конференция кытыгъ. 2010-рэ ильэсым Иофэу ашлагъэм, кыхьэгъэ ильэсым пшъэрылэу зыфагъуцуужьхэрэм ыкIи анахьэу аналэ зытырагъэ-тышт лъэныкъохэм ар къащыцугъ.

Министерствэм 2010-рэ ильэсым Иофэу ышлагъэм федеральнэ гупчэм осэ дэгъу кызээрэфыштыгъэр министрэм игуапэу кыхьыгъэщыгъ. 2009-рэ ильэсым егъэшагъэмэ икIыгъэ ильэсым республикэм бздэжэшагъэу шызэрахагъэр тIэкIу нахь макIэ хуыгъэ нахь мышIэм, Иофыгъоу, гумэкIыгъоу джыри шыIэр макIэп. ГушыIэм пае, тыгъон ыкIи хъункIэн бздэжэшагъэхэм якъызэлухын ыльэныкъокIэ правэухумэкIо органхэм яИофшIэн зэрэзыхащэрэм уигъэрзэпэнэу шытэп.

ПравэухумэкIо органхэм алъэныкъокIэ Урысыем джырэ лъэхъан шыкIорэ зэхъокIыныгъэхэм адиштэу федеральнэ гупчэм кыгъэуцурэ пшъэрылэхэр гъэцэкIэгъэнхэр мэхъанэшхо зилэхэм ашыщэу А.Сысоевым кыгъээнфагъ. УФ-м и Къэралыгъо Думэ мы законыр джыри ыштагъэгоп. Ау унашъоу шыIэхэм адиштэу блэкIыгъэ ильэсым АР-м и МВД иструктурэ хэхэрэ къулыкъушIэхэр процент 12-кIэ нахь макIэ ашыгъ, 2011-рэ ильэсым ахэм япчъагъэ джыри проценти 10 кышчыкIэшт. Ащ кыдыхэлгытагъэу гъэтхэпэм и 1-м нэс аттестационнэ комисионхэр республикэм шызэхашыгъыгъы ыкIи жъоныгъуакIэм нэс милицием ИофышIэхэм икIырыкIэу аттестациер арагъэкIужьышт.

Мэхъанэшхо зилэ лъэныкъоу

министрэр кызышыуцугъэр цIыф лъэпкэ зэфэшхьафхэм язэфыштыкIэ дэгъухэр къэухъумэгъэнхэр, республикэм бырсыр кызылхьэ зышIонгъо кIуачIэхэм апэуцужьыгъэныр арых. Анахьэу ыналэ зытыри-дзагъэр Красногвардейскэ районыр ары. Мыщ шыпсэурэ курдхэмр нэмыкI лъэпкэхэмр азыфагу зэгурымыIоныгъэ къытаджэу бэрэ кыхьэкIы. Ащ лъапсэу иIэр ныбжьыкIэхэм зэмызгъыныгъэу къахафэрэр ары. МВД-м икIулыкъушIэхэм мы районым бэмышIэу профилактическэ Иофхьабзэхэр шызэхашагъэх. Законодательствэр зыукъохэрэр кыхьагъэщыгъ, ау Иофыр къэзыгъэхьылэхэрэм ашыщ, гушыIэм пае, Красногвардейскэ районым шыпсэурэ курдхэм ашыщыбэхэм регистрациер хэгъэкIи, паспортхэр зэрамыIэхэр. ЕтIани дунаим тет къэралыгъо горэм епхыгъэу мы лъэпкыр псэурэп. Административнэ тазыр атыралхьэ, ау рагъэкIыхэмэ зыдэкIонхэ зэрэщымыIэм кыхьэкIыкIэ, республикэм етIани кенэжыгъ.

— Лъэпкэ зэхэдз тымышIэу, тэ, правэухумэкIо органхэм, кыттефэрэр экIэри законодательствэм диштэу дгъэцэкIэн фае, — кыIуагъ А.Сысоевым. — Ау шапхъэу шыIэхэр зымыгъэцэкIэхэрэм пытагъэ хэлъэу тадэзекIошт, пшъэдэкIыжъ ядгъэхьышт. Ар хэти зыщэрэмыгъэгъуш.

Паспорт ыкIи псэупIэ зымыIэхэу, шыIэныгъэм чIыпIэ кын ригъэуцогъэ цIыфхэм ашхьэ фимытхэу Иоф зэрарагъашIэрэр гумэкIыгъо шхьаIэу шытхэм ашыщ. Анахьэу Иофхэр зыщыдэир Красногвардейскэ районыр ары. ЦIыфыгъэ зыхэмылэ предпринимательхэм хэкIыпIэ зымыIэ цIыфхэр агъэделэхэзэ, Иоф арагъашIэ, нахьыбэрэмкIэ ахэм лъжапкIи арагырэп, санитар шапхьэхэм адимыштэрэ чIыпIэхэм ащагъэпсэух. Ащ фэдэ шыкIэм кIэух горэ фэшIыгъэн зэрэфаер министрэм кыхьыгъэщыгъ.

Гъогу-патруль къулыкъум ИофышIэхэм язекIуакIэ цIыфхэр ымыгъэразэхэу бэрэ кыхьэкIы. Мыщ дэжым А.Сысоевым кызырIуагъэмкIэ, мы лъэныкъомкIэ цIыфхэм япсихологии зэблахъун фае. ГИБДД-м икIулыкъушIэ кыгъэуцугъэ водителем «ахьщэ къуалхьэ» ащ ритыным егупшысэнуу шытэп, лажэ имыIэу зыкышIуагъэнагъэмэ, министерствэм ипащэ е нэмыкI структурэхэу Иофыр зэхьыфын зытэкIышIтхэм закыфигъэзэн ыльэкIышт. Мы аужырэ ильэсхэм гъогу-патруль къулыкъум ИофышIэ пчъагъэхэу законыр зыукъагъэхэм уголовнэ ыкIи административнэ пшъэдэкIыжъ арагъэхьыгъ. Шапхъэу шыIэхэр зыукъохэрэм тапэкIи пытагъэ хэлъэу зэрадэзекIоштхэр министрэм ипсалъэ кышчыгъэщыгъ.

Аркъ нэпцIыр зыщэхэрэм ябэныгъэным, кадрэхэм алъэныкъокIэ Иофэу ашIэштхэм, нэмыкI упцIэу журналистхэм къатыгъэхэм А.Сысоевым джэуапхэр къаритыжыгъэх.

— Милицием иструктурэ хэт нэбгырэ пэпчэ шыпкыагъэ, гукIэгъу, шэн-зекIокIэ дэгъухэр хэлъынхэ фае — джащ фэдэ цIыфхэр арых непэ тикъулыкъу ишыкIагъэхэр, — кыIуагъ министрэм. — Ащ тыкьекIолIэным пае джыри уахьтэ тешIэн фае. Реформэу тиструктурэ шыкIохэрэм кызырагъэнафэрэмкIэ, цIыфхэм дэгъоу афыштыхэу, профессионализмэ зыхэлэ правэухумакIохэр тисатыр кызырэхэнэжыштыгъэм шэч хэлъэп, зипшъэрылхэр зымыгъэцэкIэхэрэм яИофшIэпIэ чIыпIэхэр чIанэштыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ЕУТЫХ Асе «ахьщэ неупкIы»

ЗэлашIэрэ художникэу Еутых Асе иIэ-шлагъэхэр зэрэдунаеу шы-зэлъашIэх. ГъучI лъапIэхэм хьап-щыпхэр, Iэшэ зэфэшхьафхэр ащ ахешIыкIы. Джы сэмэркъэу нэ-шанэри къа-хэщэу, тарихэ мэхъани акло-цIыпIэу джэрз а хьщэхэр ышIыгъэх. Зым «етIан», адрэм — «зы-щыгъэгъуш», ящэнэрэм — «шхьхэ» ате-тхагъ.

«ЕтIанэм-рэ» «зыщы-гъэгъушэм-рэ» зытэгъу-хэрэр мыгу-шIонхэ алъэ-

кIырэп, зэу шхьхэм кыхьэрэр чIыфэхэмкIэ пшъэдэкIыжъэу шыIэм ар ихэкIыжыпIэу ары. Ау Иофыр зытетыр бэкIэ нахь гъэшIэгъон, ижырэ лъэхъанхэм ар нэмыкI шъыпкыэу шы-тыгъ.

Еутых Асе кызырIуагъэмкIэ, ахэм философскэ гупшысэ горэ ахэлэ. Сыдигъуи адыгэхэм ало: «Шу шIи, псым хадз». Ащ клоцIылэ мэхъанэр псыр мэкIэ-макIэзэ ошгъуапщэ хъу-ныш, кыушхьэхэм ошхэу къашецхыжыны, псыхъожьы-хэм ахэтэу кыгъэзэжыныр ары. ЦIыфым кыпфишлагъэр зэу фэшIэжыныр арыгъэп. ХьакIэ къэкIуагъэмэ, унагъом ихэр ильэгъункIэ емыупчIыхэу мэфэ пчъагъэрэ ахьа-кIэштыгъ. ЗэрахьэкIагъэм рыразэу игушыIэхэр бысымым зыфигъазэкIэ, ащ кыралощтыгъ «зыщыгъэгъуш», «етIан», «ар Иофэп». Нэужым зэтефэжыныхэр гупшысэу ащ клоцIылэ.

«Шхьхэ» зытетхэгъэ ахьщэр лъым ыуасэ Асе ригъэпшагъ. Ащ кыкIырэр — цIыфэу аукIыгъэм ышхь, е былымышхьхэ пчъагъэу пыим IэкIэкIодагъэр. Унагъом икIэлэ закъо зыукIыгъэм зэрипшыныжыштыгъэр а ным кIалэу ыштэ-ти, унагъор ылыгъыжыштыгъ. Адрэ хэкIыпIэу ызыныкъохэм къагъотыштыгъэр хьаджыретэу хэхьажыныхэр арыгъэ. Ар егъашIэм тамыгъэу цIыфым кытенэштыгъ.

Еутыхым иIэшлагъэхэр зикIасэхэу лъыплъэхэрэм, ежэхэрэм джэрз ахьщэ жьгъэищыр доллари 100-кIэ кызылэкIа-гъэхъан алъэкIышт. Ильэс пчъагъэм телъытэгъэ гухэ-лъышIухэр бзылфыгъэ Iэпэласэм зыдылгъыгъ, пшъашъэу дакIорэм уасэу фахьырым фэгъэхьыгъэ ахьщэ джыри шIэхэу ащ кыдыгъэкIышт.

IЭШЫНЭ Сусан.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан тырыхыгъ.

ЛЫХЪУЖЪ урокхэр

Хэгъэгу ззошхор кызежыагъэр мы ильэсым имэкъуогъу мазэ и 22-м ильэс 70-рэ мэхъу. Ащ фэгъэхьыгъэу ветеранхэм я Адыгэ рес-публикэ совет ыгъэхъазырыгъ лыхъужьыныгъэм иурокэу «Как это было» зыфиIорэр. Апэрэ урокыр бэмышIэу Адыгэ лъэпкэ музейм изал шызэхэтцэгъагъ. Адыгэ республикэ гимназием икIэлэеджакIохэм апащхьэ лектор купыр кышыгушылагъ ыкIи ар еджакIохэм лъэ-шэу ашлогъэшIэгъоныгъ.

ЯтIонэрэ лыхъужь урокыр щылэ мазэм и 19-м кыутырэу Гавер-довскэм игурыт еджапIэ шылагъ. Лектор купым хэтых АР-м иве-теран совет итхьаматэу Г.В. Барташук, дзэ къулыкъум иветеран комитет итхьаматэу Л.С. Рудяк, контр-адмиралэу М. М. Тхьагъэ-псэур, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу С. Г. Писымак, АР-м иколледжэу Советскэ Союзым и Лыхъужьэу Андырхъое Хъу-сенэ ыцIэ зыхьырым идиректорэу К.Гъ. Ацумыжыыр, ветеранхэм яреспубликэ совет итхьаматэ игуадзэу А. Хь. ЦыкIушгъэр ыкIи мы тхыгъэм иавтор.

Урокыр зэрицагъ Г.В. Барташук. «Хэгъэгу ззошхор кызырэжыа-гъэр», «Адыгеир шхьафит зэрашIыжыгъэр», «1936—1939-рэ ильэс-хэм СССР-м дипломатическэ Иофыгъоу зэрихагъэхэр», «Хьышхэм ифактэу ашыгъушэжыгъэхэр», «Нэмыц-фашистыдзэхэр зэрэзыха-къутагъэхэр», нэмыкI темэхэри лекторхэм къафалотагъэх еджакIохэм. Лыхъужь урокыр еджакIохэм агу рыхьыгъ.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.

АР-м иветеран совет ипресс-секретарь.

Сурэтыр урокым кышчытырахыгъ.

ТЕХНОЛОГИЯКИЭХЭР КЪЫЗЫФЭГЬЭФЕДЭГЬЭНХЭМ

Пае...

**Адыгэ республикэ кли-
ническэ сымэджэщым
иприемнэ отделение.**

Уахтэр лыкIуатэ къэс щыIэныгъэм илэныкIэ зэф- шъхIафхэми зэхьокIыныгъэ афхэу, ахэр дэгъу закIэху пIон умылъкIыштми. ЦIыфыркIэ анахэ мэхъанэшхо зиIэр ащ ипсауныгъ, ар къэухумэгъ- ным иамалгъу ыгъотырэр ары. Арышъ, къэралыгъом а лэ- ныкIомкIэ фызэшIокIырэм, шIэныгъэр зынэсыгъэр къы- зэрзыфигъэфедэрэм, ицIыф- хэм уасэу аритырэм бэ ялыы- тьгъэр.

Псауныггэр къэухьумэгъ-
ным исистемэ зэрпсауу штэ-
ми, тэ республиккэи шыкълэ-
гъаб а къулыкъум кыххэтэгъ-
щыми, тызымыгъэразэрэр мы-
маклэми, Ioфшлэгъэ гъэнэф-
гъээрэ, зэхьоклыныгъэшлухэр
зэрэщылэхэр тинэрылгъэгъух.
Дгъэклогъжыгъэ 2010-рэ илъ-
сым къыклоцл республикэм
имедицинэ хэхьоныгъэу фэ-
хьугъэхэм ащыщхэм нэбгырэ
пэпчкълэ мэханэшхо ял.

Пстэуми апу зигугбу кэ-шыгэн фаер зэрэ Урысыеу щызэшухахынэу шыг Иодыгбо-шохо «псауныгэм имодерни-заци» зыфаорэм тэ тиреслублики ифэшъуашэм тетэу хэлэ-жэным пae лэзныкыо шхьа-лэу анах анаэ зытырагэтын фаехэр Президентэу Тхьаклу-щынэ Аслъан кызэрэхигэ-щыгэхэр, пшгэрыл гэнэф-гагэхэр мы кыулыкүм кызы-рэфигэзүүгэхэр ары.

Илгэс псаум министрствэм
лофэу ышлаггэм, ахэм нахь
кяхэщыхэрэм тэ тиггэзет нэ-
клубгохэми ягугу кьащыт-
шыщыгыгэш, зэфэхьысыжь
кэкэл фэдэу кыхэхэдгэщын
республикэм шаштэггэ, лог
ыдашлэггэ программэ зэфэ-
шхьафхэм яшлуаггэккэ меди-

цинэ учреждениябэхэм яматериальнэ-техническэ базэ хэшшылкэу зыкызыэрилэтыгээр. Кадрэхэм ягэхэбазырын, ахэм яшлэныгэхэм ахэгэхэбогэзэнымрэ медицинэ учреждениехэм ащылажэхээрэм лошлэклэ амалэу ялэхэм зэхэоклыныгэхэшлэ афэшлыгэнымрэ а программэхэр атэгтэпсыхэгтагэхэ. Сыда плэмэ непэ технологияклэу мы кыулыкүом кыилэклахэхээр кызыфэзыгтэфэдэнхэ, лээклэ амалыклэхэм атэтэу оборудование дэгэу дэдэхэм лоф арызышлэн зылэ-кышлтхэр шлэныгэ, ухазырыныгэхэ гэгнэфагэ зилэ специналистхэр арых нылэн.

Псауныггэр кбзухумэгэзным исистемэ зэхьоклыныгэз-
шоххэр зэрэфэхушгхэм (модернизацием) иапэрэ льэбэ-
кхуэр республикэ клиническэ
симэдждэшхэмклэ рагъэжэнэу
пашэхэм рахъухьагъ. Ар кы-
зыхэкпырри гэнэфагъэ —
мышэр арых анэх симэдждэ
хьылъхэм Іпылэгъу зышагбо-
тырэр. Адыгэ Республикэм
псауныггэр кбзухумэгэзным-
клэ и Министерствэ кызэрэ-
шчыталуагъэмклэ, мы тызых-
хьэгъэ ильэсым ыклэхэм анэс
республикэ клиническэ симэ-
дждэшым изытети, иlofshlakli
лэш дэдэу зэхьоклышт. Ильэс
40-м ехугъэ мы симэдждэшым
джы шызэшлуахьэр lofshlэн-
хэм афэдэхэр «зимыльэгъугъэ-
хэр». Мышч хэхьэрэ пезуальэ-
хэр зэклэ агъэцклэжышщых,
оборудование ачлэтым ина-
хьыбэр зэблахушт, нэмькл lo-
фыгъоу бэ рахъухьэрэр. Щэч
хэлъап ахэм зэклэми яшлуагъэ-
клэ медицинэ Іпылэгъоу цыф-
хэм арагэгъотырэм идэгъугъэ
хэхьоным зэрэшыгъугъэхэрэр.

Республикэм исымэджэц шхьаьлэ ьуж кыиклырэр кӀэлэцкыкӀу клиникэскэ сымэджэщыр ары. Тигьэзетеджэхэр шыгьаузэхэу тшӀлошлы мы медицинэ учреждением хэтэу ди агностическэ Гупчэ икыгьгэ ильэсым кыьзэрэзэлуахыгьэм. А гупчэм ишлуагьэкӀэ псэолъа-кӀэмрэ псэолъэжыьмрэ зэхъажьыгьтэх. Арышгь, джы пащэхэм пшгьэрылт шхьаьлэу зыфагьэцужыхэрэм ашыщ стационарым, нахь тэрзэу кэпӀон хумэ, кӀэлэцкыкӀу сымэджэщым иматериальнэ-техническэ базэ хэгъэхьогьэныр, ащ зыкьегьэлэтыгьэныр. Икыгьгэ ильэсым сомэ миллиони 100-м ехьу аосэ медицинэ оборудование ащ чӀагьэуцаугь. Джы мыхэм яӀ компьютернэ томографи, физиооборудование дэгьуй, УЗИ-аппарати, лабораторие зэтэгъэпсыхьагьи. Мыхэм ямызакоу, зигугьу кьэтшӀыгьгэ сымэджэщитӀум реанимацием иотделениеу ахэтхэм гьэцкӀэжьын ӀошӀӀ-нышхохэр ашыкӀоштых, электрооборудованиери, кьэзыгьгэ-фэбэрэ системэри ащызэбла-хьуштых.

КіэлэцЫкІу клиническэ сымэджэшым хэт диагностическэ

ным иамалхэр шыгэнхэм мы
лэхъаным юф дашлэ, ар къа-
дхъуным игугъапэхэр къэзы-
тырэ юфшлагэхэри тинэры-
лэгъух.

Икйгъэ илъэсым гушлогъо хьугъэ-шлагъэу мы къулыкъум ылъэныкъоклэ кыхъзбгъэщы плъэкыкътхэм ащыц илъэсыбэрэ зышын пылъыгъэхэз поликлиникэу поселкэу Яблоновскэм дэтыр зраухыгъэр. Нэбгырэ мин 30-м еху зыщыпсэурэ поселкэмклэ ар шлухафтын шыпыкътэ хьугъэ. Ащ нэмкыгъэу Тэхьутэмкыкое район сымэджэщым илээплэ корпус ишын рагъэжэжыным пае икыгъэ илъэсым сомэ миллион 19,5-рэ афатпущыгъ.

Адыгэ республикэ клиническэ перинатальнэ гупчэм хэ-хьоньгэшлухэр ышлынхэн инамал ыгъотыг: гъэцкэкжын лoшлэннышхохэр мыц зышэклохэм ыуж медицинэ оборудовани дэгъуки ар зтеггэ-псыхэгъэныр республикэм кыдэхуыг. Ахэм афэдэ лoшлэгэхэм нахь уафэзыггэчфьны шы: 2009-рэ илъэсым елытыггэм, сабыеу къэхурэм ипчъагъэ проценти 3,6-кIэ нахьыбэ хуыг. 2010-рэ илъэсым Адыггем сабыеу кы-

Кіэлэцыкly диагностическэ Гупчэр.

Гупчэм «Псауныгэм и Гупч»
зыфилоу анахь сабий цыклухэм
кыашегъэжыгъэу япсауныгъэ
ухъумэгъэным, гъэпытэгъэным
апылгынэу шытым илофшэн
зэриублагэм фэгъэхыгъэ къэ-
барми мыззу, мытлоу игугуу
кэтшыгъэ. Ари лъэбжыулоу
пльытэн фæе тиреспубликэлэ.

Адьегийн исем инахыгбэр кьуаджэхэм, кьутырхэм зэрэщыпсээрэр кьыдалгытээз, ахэм медицинэ Ипылэгзү тэрэ ягъэгъотыгъэным республикэм ипашэхэм аналэ тырагъэты. Ащ пае ахэм ащылэ фельдшерскэ-акушерскэ пунктхэр (ФАП-хэр) оборудованиеу ящыклагъмкIэ зэтэгъэпсыхыгъэнхэм пылтых. Бэшлагъап станицзү Дондуковскэм участковэ сымэджэхым ишын зышаухыгъэр, кьутырэу Кировым ФАП шашыгъ, Адэрым дэт врачэбнэ амбулаториери агъэзкIэжыгъ. Икыгъэ илгъэсым кыкIоцI фельдшерскэ-акушерскэ пункты 6 Адгегим ичIыпIэ зэфэшхьафхэм ашаргъэжыагъ. Ащ фэдэ амал кытыгъ федеральнэ программэу «Кьуаджэм хэхьоныгъэ егъэшIыгъэныр» зыфилорэм игъэзкIэн. Анахэ псэупIэ чыжэхэм адэхсэхми апэрэ медицинэ Ипылэгзү арагъэгъоты-

щыхъугъэр нэбгырэ 211-кІэ на-
хьыб аш ыпэрэ илъэсым нахьи.

Псаундигээр кэзүхүмэгзэ-
ным имодернизацие, а кэулы-
кэум иреспубликэ системэ
зэхьокыныгзэу фэхүштым
ипрограммэ ипроект агэхьы-
гдах Минздравсоцразвитием.
Ащ зыщыхаплэхэрэм ыуж а
программэу илэситгүм тель-
тагээр аштэшт. Федеральнэ
гүпчэм кыкүлэу республикэм
ахьшэ Иэпылэгэуо кыфатлуп
щыштыр республикэ мэхьанэ
зилэ медицинэ учреждениехэм
ямызакэуо, муниципальнэ уч-
реждениехэми хэцханыгзэ
ашыным полүагэхьашт.

Программэм зэхьоклыныгээу кьыдилгытэхэрэр эклэ зэолэжыкэрэр цыфхэм медицинэ лэпылэгүү тэрээ ягэгобо тьгынгэр, ахэм яфитыныггэхэр кьэлэтыггэнхэр ары. Тэгүгээ ахэм эклэми яшуаггээ кьэклоньшг, цыфхэм ятхьаусыхэхэр нахь марклэ хьунхэу, кьэралыгьом ахэм уасэ кьызэрафилыырэр нахэм зэхашлэн алъэклыным тьнэсынэу.

ЖАКІЭМЫКЪО
Аминэт.

Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан
тырихыгъэх.

Перинатальнэ Гупчэр.

И л ъ с и п ш І
пчѣагѣкІѣ узѣкІѣ-
Іѣбѣжымѣ, шѣузѣ-
бѣ ІѣнатІѣм сы-
кѣылуни, кѣин дѣ-
хѣклаѣ спѣклѣкыгѣ
Сѣщ фѣдѣ шѣузѣбѣ
пчѣагѣѣ а уахѣтѣм
кѣин хѣтыгѣ. Тѣхѣм
ишыкуркІѣ гѣаблі
зауи цѣылагѣѣп,
улажѣѣмѣ ушхѣ-
жѣынѣзу цѣытыгѣ.
ЩѣыакІѣр зѣрѣкѣы-
ныгѣѣр кѣызыпшІѣ-
щѣыгѣѣр анахѣѣу
кІѣымафѣр арыгѣѣ.
Пѣхѣр кѣѣпщѣн, зѣ-
пѣябѣѣхѣн, пѣкѣутѣ-
жѣын фѣягѣѣ, шѣо-
мыкІѣры гѣѣтыгѣ-
ѣѣѣ хѣязырыгѣ.
Ау сѣ синасыпѣыти
сигуащѣ ытыщхѣу
Зѣфѣс Мосѣ ыкѣѣо-
хѣу Кѣадырбѣч,
Аскѣр, Джанчѣрыѣ
сылагѣѣх. Ахѣр рѣ-
нѣу кѣысфѣсакѣы-
хѣу анаІѣ кѣысте-
тыгѣ.

Анахьэу Аскэр
Мыекъуапэ дэсы-
гэм, бжыхъ кьэс
пхъ машинэ дэгъу
кысфаригъашъ-
щтыгъ, «чъылэ зы-
шъумыгъал, кла-
лэм зыкълэтыфэ
тэ тыналэ кыпте-
тышт» ылоз, да-
хъу кытэушъыи-
щтыгъ. Ятэ фэдэу
ыкьохэм гукълэгъу
ахълэу, адыгъ шэн
дахъхэр кьахъхъу,
гупцланэхъу, хъа-
лэлхъу щытыгъэх.
Джы кызнэсыгъэ-
ми Аскэр ыныбжэ
емыльытыгъу ренз
пылъ, ипсауныгъэ
зщыкьуагъэш, Тх-
лъэгъу шлушлагъу и
нэмкъл кыфимыхъ-
ныгъэ пытэ илэн-
сыкълэ мафэ техъа
ащыщ хъунэу, ыбнм
гъо адилъэгъоу ма-
хэ иунагъо илъ зэп
сыфэлъао.

Адыгэмэ зэдэлжынхэр
шэн дахэу ахэлэу кырэ-
клэ. Мосэ иунагуи ар ре-
нэу илыгыг, сабыеу кьа-
клахьорэми а хэбзэ дахэр
ахэлъ. Кьин узыхафэрэм
кыпкклалэрэр пшыгъушэ-
рэп. Джы газыри, псыри
зэклэми тилэ хьугъэ, зыми
кьин ылъэгъужыкырэп, зэ-
клэми алотэжыгыг. Цыфы-
шлоу, цыф хьалэлэу кып-
кклалэгъэхэм уафэразэу шьо-
псэу яплэ зытытэнэу уфай.
Уисабыи зыкьелэтыф кып-
кклалэрэм ренэу уфэраз. Ахэм
афэдэ лахьыл хьуапхэ зы-
лэхэм тышгъузаб амыломи
хьэнэу сеплыы. Ахэр клэ-
гъэкъонышхох, гур кьыда-
щэе, щылаклэм уклагъэхьо-
псэу, кьарыушко кыпхаль-
хьэу сэлтытэ. Мыхэм афэдэ
цыф хьалэлхэр нахьы-
бэу тилэнхэу Тхьэм телбэлъ.

Аскэр ыкѡм акѡми
кѡщагъѡу, Мири «ежъ-
жыгъѡу» Тхъэм тегъѡ-
лъѡгъу. Пхъорѡлфхэр бѡ-
гъуагъѡху, ежхэри адат-
хъѡху, мамыр щылакІѡ
яІѡнѡу сафѡлъѡ.

ХЬАГЪУНДЭКЪО
Шамсэт.

Мамхыгъ.

Уасэхэм зэкIэри кыызэлъагъэхъые

Уасэхэр ренэу кызырэдэклаухэрэм непэ ымыгъэумэкIыр кълэдэсхэм кьоджэдэсхэм ахэтэп. Гъомылапхъэхэм, газым, электричеством, бензином, кIэклэу кълэпн хъумэ, зуасэ кыхэхъагъэхэм ацIэ кълэпным нах псынIкI зыпкI итэу кълэнагъэхэр кълэплъытэнхэр. ЗэкIэми ашIэ кызытынэкIыгъэ ильэсым квартал кълэс гъэстыныпхъэ шхуантIэм уасэ кызырэхъахъоштыгъэр ыкIи ащ дыкIыгъоу адрэ уасэхэри кызырэдэклаухэщтыгъэхэр. Ильэсым ыкIэхэм адэжъ джыри уасэхэм кълэзэрэхъоштым ехылыгъэ кълэбархэр кълэклокIыштыгъэх. Сыда адэ ильэсыкIэм коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм ятарифхэм зэхъокIыныгъэу афэхъугъэр? А упчIэм иджэуап едгъотылIэжы тшIонгъоу джырэблагъэ зылудгъэклагъ уасэхэмрэ тарифхэмрэ кълэралыгъо гълэорышIэн ялэу гълэпсыгъэнымкIэ Адыгэ Республикэм и ГълэорышIапIэ ипацэу Псылушъо Юсыф.

— Пстэуми тэшIэ уасэхэр кълэтыгъэнхэм фэшI монополистхэм узыфэе телхъапIэхэр кълэготынхэ, узыфэе кълэлытэнхэр зэхэгъуонхэ зэралъэ-кIыштыр. Кълэралыгъом ыцIэклэ тарифхэмрэ уасэхэмрэ гълэна-фэгъэнхэм шхуфэлажъэш, кълэтышIошIы хъоршэрыныгъэ зекIуакIэ зехъэгъэным пыхъэрэм игъогупэ пыбыкIыгъэныр зышхушъуыгъэгъупшэцтэу. А лъэныкъомкIэ зешхуэхэрэм ташыгъэгъэозным тынэмысызэ кълэплатэ тшIонгъу шъо фитыныгъэу шхуилэхэр зыфэдэхэр.

— Пстэуми апэу кълэсIо коммунальнэ фэлэ-фашIэхэмкIэ 2011-рэ ильэсым телытэгъэ тарифхэмрэ уасэхэмрэ Адыгэ Республикэм зэрэгъытхъэсыгъахэхэр. А лъэныкъомкIэ тэ тифитыныгъэхэм кълэхи-убытэрэр зашхэхэрэ псым, агъэфедэгъэхэ псэу канализацием ихъэрэм ыкIи ащ иукъэбзын, бытовоем пьдзафэхэм ядэщын япхыгъэ тарифхэр ухъысгъэнхэр ары. О кълэпнIэм мэхъу ахэм анэпэмыкI коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм ауасэхэри унагъохэм зэралытхэр. Арышъ, адрэхэм ятарифхэр зэрэгъэпсыгъэхэм ыкIи зыгъэна-фэхэрэм уащызгъэгъозэщт. Адыгэ Республикэм и Правительствэрэ Краснодар краим иадминистрациерэ зээгъыныгъэу зэдашыгъэм тегъэпсыкIыгъэу электричествомкIэ ыкIи фэбэ энергиемкIэ тарифхэр тызыхэт ильэсымкIэ ыгъэнэфагъэх краим ирегиональнэ энергетическэ комиссие (РЭК). Ау ти ГълэорышIапIэ зэрэзаша-гъэм ишIуагъэкIэ 2012-рэ ильэсым кышхуублагъэу фэбэ энергием епхыгъэ тарифхэри тэ тыухъысхъу тыублэщт. Краимрэ республикэмрэ яэнергетическэ системе зэкIэрыпчын умылэкIыныу гълэпсыгъэш, электричествомкIэ тарифхэр РЭК-м зэригъэнафэщтыгъэм фэдэу тапэ-кIи кълэнажъыштыр.

— ТэшIэ гъэстыныпхъэ шхуантIэм уасэу илэм бэкIэ адрэ тарифхэр зэралытхъэхэр. Сыда пIомэ фабэмрэ тикранхэм кълэ-рыдгъэгъэхэрэ псы фабэмрэ кълэтышIэжыгъэхэрэ котельнэхэм янахыбэм газкIэ Iоф ашIэ, электричеством амыгъэфедэу ахэр тиунэхэм кълэагъэлэсынхэ алъэкIыштыр. ГазымкIэ уасэхэр гълэнафэгъэхэрэ сьдэуштыгъэ зэхэцагъа, хэтэ ахэр зыгълэорышIэхэрэ?

— Газым оптовэ уасэу илэр, снабженческэ-сбытовой хэгъэхъожыныхэм, газыр трубахэмкIэ лъыгъэIотэгъэным уасэу ялэхэр федеральнэ гулчэм шагъэнафэх. Тэ ахэм ялэтыгъэу газым зырызышъ уасэу илэщтыр тэгъэнафэ. Мыш дэжыым кышхуублагъэу фэбэ энергием епхыгъэ тарифхэр тызыхэт ильэсымкIэ ыгъэнэфагъэх краим ирегиональнэ энергетическэ комиссие (РЭК). Ау ти ГълэорышIапIэ зэрэзаша-гъэм ишIуагъэкIэ 2012-рэ ильэсым кышхуублагъэу фэбэ энергием епхыгъэ тарифхэри тэ тыухъысхъу тыублэщт. Краимрэ республикэмрэ яэнергетическэ системе зэкIэрыпчын умылэкIыныу гълэпсыгъэш, электричествомкIэ тарифхэр РЭК-м зэригъэнафэщтыгъэм фэдэу тапэ-кIи кълэнажъыштыр.

кълэнажъыштыр. КIэклэу кълэпн хъумэ, зэкIэмкIи газым уасэ процент 14,96-рэ кыхэхъоштыр.

— Электричеством?

— ЫпшъэкIэ кызырэгъысIуагъэу, осэ анахъ макIэу ыкIи осэ анахъ инэу федеральнэ гулчэм шагъэнэфагъэхэм арыгъуа-зэзэ, электричествомкIэ тарифхэр Краснодар краим и РЭК ыгъэнэфагъэх. Тызыхэт ильэсым ахэр процент 8,9-у кълэ-тыгъэх. Унагъохэм агъэфедэрэ киловатт-сыхъатым уасэу илэр соми 3-рэ чапычи 6-рэ. Мыр кълээдэсхэм апай. Кълээдэсхэу зырыпшъырыхъэхэр электрическэ хъа-ку зыгъэфедэрэ унагъохэмрэ кьоджэдэсхэмрэ апае нэмыкI тариф агъэнэфагъ. Ахэм зы киловатт-сыхъатым пэе соми 2-рэ чапыч 14-рэ атыштыр. КызытынэкIыгъэ ильэсым 1 сомэрэ чапыч 97-рэ атыштыгъ.

— Тарифхэм ягъэнэфэнкIэ сыда анахъу шхуэрыгуазэщтыгъэр?

— Кълэогъэн фэе УФ-м и Правительствэ унашхуоу ышIыгъэм тетэу тызыхэт ильэсым зэкIэ коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм пкIэу альтыштыр процент 15-м нахъ инэу кълэтыгъэн зэрэфымытхэр. АР-м и Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан пшъэрыл кълэтышIыгъэ а шапхъэм тыблэкIы мы-хъуштыгъэу ыкIи амал зышхуишIэм нахъ макIэ тшIыныу. Фэлэ-фэшIэ пстэумкIи тэри а шапхъэм тикIыгъэп. Тыухъысгъэ пчъагъэхэм нафэ кызырэгъахъыгъэх, гурытымкIэ республикэм тарифхэр процент 13,3-у ащыхэхъагъ. Коммунальнэ фэлэ-фэшIэ лъэпкхъэр зэхушхъафыкIыгъэу пштэнхэ хъумэ, гурытымкIэ зашхэхэрэ псым уасэ процент 11,99-у, дгъэфедэгъэ псы шIоир канализациемкIэ дгъэгъыгъэным ыкIи укъэбзыгъэным уасэ процент 11,77-у, унэхэр кызырэгъагъахъэхэрэм уасэ процент 13,32-у, псы стырым уасэ процент 14,5-у, газым уасэ процент 14,8-у кълэ-тыгъэх.

— Сомэ пчъагъэм телытагъэу кълэпIомэ нахъ гурылогъошIу хъуштыгъэу ыкIи мазэм ытыштыр зыфэдизыр хэти кълэтытэн ыльэкIыштыгъэу кълэтышIошIы.

— АпэрапшIэ кълэогъэн фэе уасэхэр чыпIэ пстэуми зэфэдэу ащымыгъэпсы-гъэнхэ зэралытхъыштыр. Сыда пIомэ, гу-щылэм пэе, псым ыкIи электричеством уасэу ялэр зэтэкIышъ, псы стырым ита-рифи чыпIэ пстэуми зэфэдэу ащыгъэпсы-гъэп. Ащ пэе осэ анахъ макIэмрэ анахы-бэмрэ атетэу пчъагъэхэм уащызгъэгъо-зэщт. Псы стырым изы кубометрэ рес-публикэм осэ анахъ макIэу шыриIэр соми 83-рэ чапыч 43-рэ, анахъ иныр соми 136-рэ чапыч 41-рэ. А уасэм хэхъэх псы чыпIэм уасэу илэр, ар кызырэгъэстыры-рэм газуу пIуухъэр. Унэхэр кызыра-гъагъахъэхэрэм пэе зы гигакалорием осэ анахъ макIэу илэр соми 1211-рэ чапыч 29-у ыкIи анахъ лъапIэр соми 2801-рэ ча-пыч 60-у дгъэнэфагъэ. Сомэ пчъагъэм телытагъэу кълэпн хъумэ, кълэу Мые-кълэуапэ шыпсэхуэрэм унэм изы квадрат-нэ метрэ пэе атыштыр соми 16-рэ чапыч 98-рэ. НэмыкI псэупIэхэм уасэхэр нэмы-кIэу ащыгъэпсыгъэнхэ ыльэкIыштыр.

— Джы адрэ кълэмылогъэ фэлэ-фашIэхэм ятарифхэми ташыгъэ-гуазэзба.

— Зашхэхэрэ псы кубометрэм уасэу

илэр соми 9-рэ чапыч 18-м кышхуубла-гъэу соми 18-рэ чапыч 32-м нэсы. Джащ фэдэу унагъохэм агъэфедэгъэ псыр кана-лизациемкIэ дгъэгъыгъэным ыкIи укъэ-бзыгъэным уасэу ялэр соми 8-рэ чапыч 14-м кышхуублагъэу соми 20-рэ чапыч 17-м нэсэу тыухъысгъэ.

— Коммунальнэ комплексм хэхъэрэ предприятиехэм тфа-гъэцэкIэрэ фэлэ-фашIэхэм ауасэхэр зыфэдизыштыр сыда алахъыгъэр? А упчIэм зэкIэри егъэгъумэкIы, ашIэ ашIонгъу.

— Ар тэрэзэу кълэпIуагъ, шхъэф гори хэмылэу ар зэрэгъэпсыгъэм сыкышху-уштыр. Коммунальнэ предприятие пстэуми газыр, псыр, электричеством агъэфедэх. А зэпстэуми осэ гълэнафэгъэ яI. А пкы-гъуишху умыгъэфедэу фабэри, псы сты-рыри унагъохэм альтыбгъэлэсынхэ пльэ-кIыштыр. Ащи изакъоп. ЫпшъэкIэ элек-тричеством уасэу кышхуысIуагъэр уна-гъохэм атыштыр ары ныIэ. Промышлен-нэ предприятиехэм электричеством пэе уасэу афагъэнэфагъэр 2011-рэ ильэсым процент 18-м кышхуублагъэу ыкIи ащ нахъ инэу дэкIоштыр, сыда пIомэ осэ шхъа-рытIупшым тегъэпсыкIыгъэу ар бэдзэр-шхушIэм кышхуащыфэ. А зэпстэум кыхэ-хъожы организациехэм социальнэ хэ-бзэлэхъэу атырэр процент 34-м нэсэу ха-бзэм кызырэгъахъэхэр. Арышъ, а зэпстэур кыдалытэгъэ тарифхэр кызымылэхъэ-кIэ коммунальнэ предприятиер псэун ыльэ-кIыштыр ыкIи тифэлэ-фашIэхэр зыгъэ-цэкIэнхэ щымылэу тыкълэнаштыр.

— Юсыф, кълэсымылогъэми ошIэ осэ пстэуми зэрахъэрэм цыфхэр зэримыгъэразэхэр. Арышъ, джы кълэтыфэплатэ тшIонгъуагъ уасэхэмрэ тарифхэмрэ узипэщ ГълэорышIапIэм ыухъысхэ зыхъукIэ екIоллакIэу жьугъэфедэрэр.

— Ар упчIэ дгъэу сэлъытэ, сыда пIо-мэ ащ джэуапэу илэм тэ тшIонгъоны-гъэкIэ уасэхэр кызырэгъэтымылэхъэрэ пстэуми кълэагъэгъэлоштыгъэу кысшIошIы. Тызыхэт ильэсым телытэгъэ тарифхэри уасэхэри дгъэнафэхэ зэхъум тыкызы-пкырыкIыгъэр коммунальнэ предпри-ятиехэм кысшIошIыгъэ документхэу зэкIэ хъарджэу ашIыштыр ыкIи зэшIуахыштыр Iофыгъоху агъэнэфагъэхэр кызылэ-кIыштыгъэхэр ары. Ахэр тиспециалист-хэм ауплъэкIуэхэ ыкIи кълэлытэнхэу ашIыгъэхэр зэхафыхэ зэхъум телхъэпIэ икыу зымылэу кълэтышхуыгъэхэр хэдгъэ-кIыжыгъэх. Хэти ешIэ предприятие пэлчъ нахыбэу фэдэ кыхыжыкы, нахъ рэхъатэу илофшIэн зэхихэ ыкIи производ-ствэр гъэкIэжыгъэным нахыбэу мылэу пIуагъахэ зэрэшIонгъор. Гушылэм пэе, ялофшIэхэм мээ лэжъапкIэу ялэр пштэ-мэ, кълэлытэнхэм кызырэгъэлагъэ-рэмкIэ, ар соми мини 5-м кышхуублагъэу 11-м нэсы ныIэп. Республикэм гурыт

лэжъапкIэу илэтыр соми мин 12-м шIокIы. Арышъ, ялэжъапкIэ инэу кълэты пIонышъ уащIонэн пльэкIыштыр ыкIи лэжъапкIэр мэкIащэ пIонэу зышхымыгъэпсыгъэ пред-приятиехэм хадгъэгъэхъагъэп. Джащ фэдэу предприятием кълэуцу имылэу Iоф ышIэн ыльэкIыныу гълэпсыгъэн фэе. Ащ пэе ахэкъутыкIыхэрэр зэрэзэблахыштыр пкыгъохэр:трубэхэр, насосхэр, кранхэр, нэмыкIхэр хъазырхэу зэралэнхэ фаер кы-дэмылэтын пльэкIыштыр. ГухэкI нахъ мышIэми, а пкыгъохэм ауасэхэри дэклаухэ. Арышъ, зэхъуытагъэу пштэн хъумэ, предприятиехэм ящылакIэ амал анахъ макIэм телытагъэу зэхэцагъэ зэрэхъуштым тегъэпсыкIыгъэ екIоллакIэ зыдэтыгъыгъэ тарифхэр тыухъысхэ зэхъум.

Зэфагъэ хэлъэу кълэпн хъумэ, газри электрическэ энергетикэ зэрэдыхэтхэу, ком-мунальнэ фэлэ-фашIэхэм ятарифхэм яхы-лэгъэ зэгъэпшэн шыгъэн фэеу сеплэы. АщкIэ кълэсIомэ сшIонгъор тиреспубликэ тарифхэр адрэ регионхэм анахъ цыкIоу зэрэгъытхъэсгъэхэр ары. Гушылэм пэе, тызыхэхъэгъэ ильэсым ищылэ мазэ и 1-м кышхуублагъэу Адыгеим чылонсым кытырэ газ кубометрэм уасэу шыриIэр соми 3-рэ чапыч 37-мэ, кълэу Красно-дар ар соми 3-рэ чапыч 49-у шагъэнэ-фагъ. Джащ фэдэх адрэ тарифхэри. Гу-щылэм пэе, псы чыпIэм изы кубометрэ Мыекълэуапэ уасэу шыриIэр соми 10-рэ ча-пыч 20-рэ. Кълэу Краснодар уасэу ша-гъэнэфагъэр соми 18-рэ чапыч 57-рэ. Джащ фэд унэм шыгъэфедэгъэ псыр ка-нализациемкIэ дгъэгъыгъэным уасэу илэ-ри. Мыекълэуапэ зы кубометрэм пэе соми 8-рэ чапыч 13-рэ щатымэ, Краснодар ша-гъэнэфагъэр соми 10-рэ чапыч 96-рэ.

— Тызылэмылэсыгъэу сыда икIэухым кыхэхбгъэхъожы пшIонгъор?

— ТелхъэпIэ икыу ямылэу коммуналь-нэ фэлэ-фашIэхэм ятарифхэр кълэтыгъэ зыIохэрэр шыIэх. Ар кыдэтылэгъэ, 2012-рэ ильэсым телытэгъэ тарифхэр тыухъысхэ зыхъукIэ общественностым илэклохэр, мы Iофым зышIонгъоныгъэ хэлхэр нахыбэу кыхэхдгъэлэжъэщтэу сэ ихъухъагъ. Джы зэрэгъэпсыгъэмкIэ, коммунальнэ предприятиехэм тарифхэм ыкIи программэу агъэнэфагъэхэм яхы-лэгъэ документхэр кызытахылылэхэкIэ, ыпшъэкIэ кызырэгъэсIогагъэу, тиспе-циалистхэм ахэр ауплъэкIуэх, зэхэгъэу-цэ-гъэ программэхэм имышхуагъэу кълэ-хагъэшыгъэхэр хэгъэкIыжыгъэнхэм ехылыгъэ предложениехэр кълэагъэхъа-зыр ыкIи тиколлегие изэхъысгъэ ахэм тащатэгъушIэ. Коллегием изэхъысгъэ хэ-лажъэх ти ГълэорышIапIэ иведущэ специ-алистхэр. Джащ фэдэу кълэагъэблагъэх муниципальнэ псэупIэхэм япашхэр, ком-мунальнэ предприятиехэм ялэшхъэтет-хэр. Зэхъысгъэм зы екIоллакIэм тыкызышху-фэкIохэрэ уж пчъагъэмкIэ коммунальнэ предприятиехэм ялэшхъэтетхэм ыкIи му-ниципальнэ псэупIэхэм япашхэм зятэгъэ-зэгъы ыкIи сэ унашхуу сшIыгъэмкIэ та-рифхэр сэхъысхэ. ЫпшъэкIэ кышхуысIо-гагъэ, джыри зэ кыкIэсэгъэхъыжы тар-ифхэр кълэагъэыхыкы Iлэзэ Iоф ашIэн амылэжыным коммунальнэ предпри-ятиехэр нэдгъэсыхэ зэрэмыхуштыр.

Джащ фэдэу хэсэгъэунэфыкIы шхъэф гори хэмылэу, шхъэхыгъэу ыкIи зэкIэ-ми кълэагъэлоным тегъэпсыкIыгъэу ти-лофшIэн зэрэзэхъагъэр. Интернетым сайт кышхуысIуахыгъэу зэкIэ тарифхэм, уасэ-хэм, коммунальнэ предприятиехэм яхы-лэгъэ кълэагъэр итэгъахъэх. Аушхыбэм, ащ кълэахырэ кълэбархэр агъэфедэхэзэ коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм апае аты-штыр зыфэдизыр яунэ имыкIэху цыфхэм кълэлытэн алэжыныу дгъэпсыштыр. Ти Гълэ-орышIапIэ зызэхъагъэр бэшIагъэп, ком-мунальнэ предприятиехэм фэлэ-фашIэу агъэацIэхэрэм яхылылэгъэ кълэбархэр зэкIэ пIоми хъунэу зэлудгъэкIагъэхохэр. Ау а зэпстэур шэпхъэ гълэнафэгъэхэм атегъэ-псыкIыгъэу зэлудгъэкIэштых, тисайт цыфхэм рагъотэнхэ альтыкIыныу дгъэпсыштыр.

— Тхъауегъэпсэу, Юсыф, тиуп-чIэхэм джэуап кызырэгъэтыжы-гъэмкIэ. Коммунальнэ фэлэ-фа-шIэхэм ятарифхэм яхылылэгъэ упчIэхэу цыфхэр зыгъэгъумэкIы-хэрэр мы тхыгъэмкIэ нахъ ма-кIэ тшIынхэ тлъэкIыгагъэмэ ти-гопэщтыгъэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Сурэтыр тэзыхыгъэр Iэшынэ Ас-лъан.

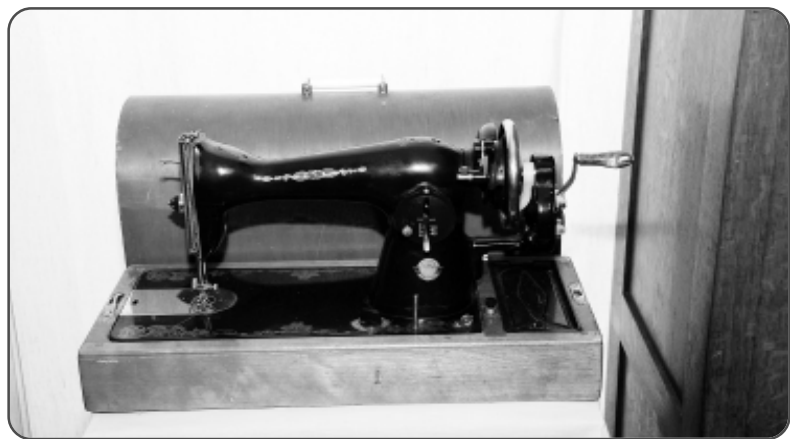

«Я XX-рэ ЛІЭШІЭГЪУМ ЩЫІЭГЪЭ техникэр зыфэдагъэр»

Икыгъэ лэшлэгъум щылакӀэм шагъэфедэщтыгъэ техникэр зыщызэгъэзэфэгъэ къэгъэлъэгъонэу Адыгэ Республикэм и ЛъапкӀэ музей кӀыщызэлӀахыгъэм джары ыцӀэр. Ащ музей фондм кӀыхэхыгъэ экспонати 100-м нахьыбэ шыгъэ-федагъ, игъэхъазырын лӀф дэзышлагъэр музеим инаучнэ лӀфышлэу, новейшэ историемкӀэ отделым ипашэу КъудайкӀо Марыет ары.

Уйблжыгъэ ушыгъуазэм,
непэрэ мафэм нахъ теубытагъэ
хэлъэу ыкӀи цыхъэ фэпшӀэу
ушыпсэун плӀэкӀышт. Ар кы-
далытӀззэ, уахтӀэ е лъэхъан
пӀпчӀ имхъанэ клагъэгъэу
музейхэм ЮфӀшхо ашӀэ.

Мы зичэзыу кыгъэлыгъо-
ныр бай. Экспонатыбэм а
уахътэм щыэкӀэ-псэукӀэр зы-
фэдагъэр, цыф акъылым кы-

хыгыгъ техникэм ишлуагыгъу
кыклуагыгъэр, гушлуагыгъоу, гугъа-
кIэу ащ кыддэушыгъэхэм
уакIэупчIэжыын имышчыкIагыгъу
шылакIэр зэрауээнкIыгъэр
зэхыуагыгъашIэ.

Прэсүклэ амал дэггүр арыба хэтрэ цыфы гудэчыгыбо фэхью, гүпсэфыгыбо зыхиггүатэрэр, ацккэ техникэр мэхбанэ зилэ шылэныгыэ лэныкыбо инэу зэрэщытыр выставкэм клэгээтхы.

Техникэ пкыгъуабэр куп-
купэу зэхэушъхьафыкIыгъ.

Радиоприемникхэм яколлек-
ции зыштэкIэ, я XX-рэ лIэ-
шIэгъум икьежаплIэ кышчыуб-
лагъэу, ыгузэгу ыкIи ыкIэ нэ-
сыжбэу кыызэдиубытэу гъп-
сыгъэ. Мыш хэлъ я 30-рэ илъэ-
сым кыдэкIыгъэгъэ радио-
приемникыр, заом ыпэкIэ, зэо
илъэхсэм, зэо ужым агъэфедэ-
зтыгъэу «Мир» зыфилорэ ра-
диоприемникыр. Анахъэу гу

зылбыозыгъатэрэр ахэр тигэгъэгу кыщашхэу зэрэщытыгъэхэр ары.

Фотоаппарат зэвшэньхьаф-хэм яколлекции я 20-рэ илэс-хэм кышшублагъуу тихэгъгуу ит заводхэм кышшыдагъкы-щтыгъ. Ахэр «Смена», «Фэд» зыфиохэрэр арых.

Красногорскэ заводым кы-
шыгыэ кинокамерэми кэгъэ-
лъэгъоным чыпэ щибутыгъ.

ШэкIорышI-механическэ
заводэу Мыекъуапэ дэтыгъэм

(Ыужым «Станконормаль» хъугъэм) кышышыгъэ электроутым тикхалэ ипредириятиехэм дэгъоу Юф зэралэщтыгъэр къе-
Iуатэ.

Льытэклэ амалым эпэсыгызу машинэхэр зыфиlorэ купымклэ апэрэр счетхэр (тыдэкли шагэ-федэу шылагэхэр арых), логарифмическэ линейкэр, арифмометрэр — льытэклэ е кьидзэн loфым тегэпсыхыэгьагьэх. Ахэм аужыloу калькуляторыр кьаугушысыгь, Черкесскэ заводым кьышыдагьэклэ зэрэху-гьэмклэ гьэшлэгьоны.

Къэгъэлъэгъоным анахъэу уасэ фэозыгъэшIырэр щызэхэ-угъоегъэ техникэм инахьыбэр тihэгъэгу кыщашIэу зэрэщы-тыгъэр ары.

Гушылэм пае, радиоприемни-
кэу «Гиали» зыфиюрэр Гроз-
нэм дэт радиотехническэ заво-
дым кышлыгы. «Балтикэр» —
Рижскэ заводым кышлагъ-
хъазырыгы.

Тхэн Юф Іэмэ-псымэхэр — перор, авторучкэр, зэрэхаутырэ машинкэр мэхьанэ афашІу кьэгьэлъэгьоным хагьэхьагьэх.

Сыд фэдэрэ уахыи апыфым-кэ оредым, музыкэм апэпшыи шылэ: патефон, магнитофонэу «Язуа», пластинкэ зэфэшхьафхэр шытэлъэгъух. «Песняры» зыфилорэ оредыло ансамблэ

цІэрыІом ыкІи Шульженкэм
 яорэд макъэ ахэм ащызэхэп-
 хын плъэкІышт.

Икыгызгэ лэшэггум итехникэ фэгъэхыгызгэ кызгэлъэггонным объемнэ экспонатыбэмэ анэмкызгу документ кызготыбизыгуаехэри хэлъых. Шэкышэ фабрикэу Савва Морозовым ыццэкэ шыгым инженерыггэу, Советскэ Союзым Гошлэнымкэ и Лыхужбэу П.Г. Поляковым 1962-рэ илъэсым музеем кыыритыгызгэ материалхэм кызгэлъэггонным чыплэ шаубытыг. Ахэр Николай П-м илъэхьан идокументхэу Гепэлэсгэу кызбгэлъэггоннымкэ фитыныгызгэ кыюзы-

тырэр, шэкі зэфэшхьафхэм
ятеплэхэр зыдэт альбомэу мы
фабрикэм шагъэхьазыргъа-
гъэр. Бгъэшлагъо екту квэгъэ-
лъэгъоным Адылджэрые ып-
хэу Къутырхъан-Джэрые иджа-
н щыш гипнор бзыхьафыр зэ-
рэхэлъыр.

Я XX-рэ лэлшлэгүүм ишьяаклэ техникэр зэфэдэклэ кыхэххагтэу зэрэхуугэр гушылэнчтэу кьелуат унэ зэлухыгтэу кьэгэлтэ-гномын хэтым: гүүнджэ-трель-яжыр, я 60 — 70-рэ ильсэхэм шылэгтэ шифоньхэрхэр, Азэмэтэ Мин-Кьутас иегтэ телевизортэу «Рубин-2», икреслэ шгааэ, бзылфынгтэ цыгын-шпуашэм шыцхтэу кримплен джанэхэр, дух ыкли одоколон зэфэшхьафхтэу «Красная Москва», «Шипр» зышлэу кьашлыщтыгтэхэр цыгэфедагтэх.

ҮйблэкЫгъэ зыфэдагъэр дэгъоу пшІэу щытмэ, уифэныкъяугъэхэми нахь гу зылбы-
уагъатэзэ ульэбэкъошт.

«Я XX-рэ лэшлэгүм итех-
никэ зыфэдагээр» зыфилоэ
выставкэр зэхэзышгэгэ музей
лофышлэхэр шэгуггых цыфхэу
аш еплыхэрэр кьаделэнхэм,
кьафэгүмэклэхэу кьафэнэгэ
пкышгэ гэшлэгөнхэмклэ кьа-
дгөшөнхэм.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр тезыхыгээр Іэшынэ Аслъан.

ТИГУМЭЖИХЭР

ХЭКІҮР ОШЪОГУМ
къетэкъохырэн

Къэбзэныгъэр псауныгъэм
ыгъаппэр зэрэщытыр хэтрэ цы
фы кыгуэрзэ. Ар икыу фэдиэу
зэхэшыкыгъэным пae гъэсэ-
ныгъэшхо ишыклагъэп: хэкыр —
шхо, узхэм ябэныгъэныр кын
кытхыгъэу. Изэгъу уцхэмэр
изапкэхэмэр лъанэ хуэгъэхш.

Апэрэ пшэрылыэу цыфым илэр кэбзэныгъэм ылыныкьооклэ лъэшэу ыналэ зытыригъэтыжбыныр, тыкъэзыуцухьэрэ дунаир кылухъуменыр, ащклэ амал пстэуу щыгъэхэр ыгъэфедэнхэр ары.

Адэ цыфым а мэхэнэшхо зилэ пшээрълэхэр сыд пае ымыгэфедэхэра? Зэгоожэ, армырэр шэхыханым кыйэхэла? Краснодар — Новороссийскэ гьогушхом заулэрэ рыкӀагьэм нэрылгэгу кыфэхуа бгьуйтӀумэ аӀухухэрэр. Губгьэн дэд ар. Пшыз тель лгьымдыжтӀумэ кьащажэрэ гьогухэр Тэхьутэ-мыкное районым ипоселкэхэу Яблоновскмэр Инэмрэ азыфагу шьызэхэхажьых, зы гьогу мэхужьых.

Асфалт гъогу шъомбгъошхоу
зызыушхурэм рычъэрэ машинэм
шIойхэр зэрылъ дзыо ушгъагъэр
къырадзызэ, ыпэкIэ лъэкIуатэх.

Ар зышлэрэр зы нэбгырэп, етіани уахьтэу нахь агьэфедэрэр чэшыр ары ыкйи гьогум милицием икту-лыкькушэхэм ятемытгьом зэгьго-кыгырар ары. Тхьамафгьом комму-нальнэ хьызмэтшлэлэм илофы-шлэхэр загьорэ гьогум икыхьэ-икыхьэу машинэклэ рэкдох, кьэу-уцух, гьогушом ыбгьуитлыкьлэ цыгыт тхылытпэжэхэр, бэшэрэб-хэр, шхын пьдзафэхэр зэрылт-дзыожьхэр кьашыпых, дзыошхо-мэ арагьэклуэхэш, чыпэлэ гьээн-фагьэхэм агьэтгылых. Нэужум машинэшхохэм аралхьэхэшш, хэклитэкуьпэм ашэх. Уегушы-сэмэ, бгыэшлэгьонэу цыгт: зы куп-хэм чыпэлэхэр аушлоих, адрэхэм аукьэбзы.

Къэбзэныгъэм ылъэныкъоклэ дэй дэдэу щытхэу районым щалътэрэмэ ащышх кълэм дэдзыгъэ гъэмэфэ зыгъэпсэфылэ унэхэм къагъэгъунэрэ члплэхэр. Ощх ужым хьалхэр псынклэу

кызыэркыхэрэм фэдэу хэклитэкьуплэхэр кьэтэджих. Зилуфхэр дэй дэдэхэр районым итемь лъыныкьоклэ, Пшызэ гьунэ дэжэ лут зыгъэспэфылэ унэхэр арых. Инэм уиклэу темыр лъыныкьомклэ Краснодар уклэ хьумэ, «Тургенев лъамьджым» унэмысызэ сэмэгумклэ зыгъэспэфылэ унэхэм уахэхьэ. Джабгьумклэ мы чыплэм поселкэу Перекатнэр щыт. Зыгъэспэфылэ унэхэр зэрэт чыплэхэу районым кыщальгыгэрэмэ анахь ин мы тыкьызытегушылээрэр, ащ зреджэхэрэр «Пшызэ лушью изыгъэспэфылэ унэхэр». Пшызэ лушью исэмэгубгьу реклокыхэу ахэр Адыгеяклэм хьазыеру нсых, чыгыг гектарышл пчъагъэ алыт.

Мы чыплэхэр дахэх: Пшызэ блэгъэ дэд, псыхьом жы кыаб- зэр кытырельэсыкты, чыг лъэкъэ зэфэшхьафхэм унэхэр кьахэплых. Псыхьом иадраб-

гъу, лъэмыджым узэрикIэу Краснодар къэлэшхор шыт, тучанхэр урамыбгъумэ аIутых. Перекатнэ поселкэм изыгъэпскIыпIэ-тыгъэ-зегъэупIи благъэ.

Упчлэ къяуцу: мыщ фэдиз зидэхэгъэ чыплэ шлагъор уушлюиныр къекIуа?

Нэгбүрээ зуулэмэ мы чыпхэхэр шлоим зэлгиштэнхүү зыклэ-хуугьэр кытаалон альэжыгьеп. Зы зылыфгыгэм (ыльэкьуацлэ гъээсетым кыхьанэу фаеп) кы-зэрэтиуагьэмклэ, зыгьэспэсфилэ унэмэ ачлэхсэм (зыехэм) лажэ-ялэп, зи кьалгышплэрэл, кьапы-лэп. Ар джууап хьурэл: мыщ щыпсэхуэрэм зэлуагьэклэрэ шлоир зыгорэ кьаклоу афылуи-щыштэл — ар ашлэн фаеба. Ары шьхьаэм , зым адрэм тырелъхьа-жы, хэти ипшгьэрылгь ыгьэцэ-клэнэу фаеп. Ары кьээс хэклхэр зэлөклэх, нахьыбэ мэхьух. Мы лофым район администратием,

кѡджѣ ыкѣи поселкѣ пѣзуплѣхѣм
ялѣшхѣтетхѣр егѣэгумѣкѣых,
зѣлукѣхѣм а юфыгѣохѣр кѣа-
шѣлѣтѣых, шыкѣлагѣхѣр дагѣзы-
жѣынѣу уашыгугѣы хѣушт.

Бжихъэкъоежъ къоджъ псэуплэм илэшхъэтетэу Хъатитэ Аскэр мары хэкълпэлэу мы логымкIэ ылыгъытэрэр: гъэмэфэ зыгъэпсэфылэ унэхэм ачIэхэм кооперативхэр зэхашэнхэшъ, пашэхэр афашынхэ фæе. ХэкIхэр зы чIылэ шагъэтIылынхэ фæе. ХэкIыр Лузышыщт организацием ззэгъынынгъ дашIынышъ, ыпкIэ атызэ, логфым клэух фашIыныр япшгъэрылъ.

Районном илэшгэхэт кызы-
рилуагэмклэ, кьэбзэныгээр зэ-
лызгыгахэхээр, хабзэр зыукь-
хээр агьэлщынэштых. Кьэбзэ-
ныгэм ишапхэхэр зыукьорэмэ
алыплэнхэу чэшырэ гьогухэм
хэбзэ кьулыкьушлэхэр атеты-
штых. Зипшэдкьыж гьэмэклэ-
гьэ обществоу «Зенит» зыфиле-
рэм ипашцэ Ковардан Василий ко-
оперативхэм япашэхэм гушы-
лэгьу афэхьутэ, зээзгыныгэм
бгьуитлүри клэтхэнэмклэ апэрэ
лэбьэкьур ашлыг.

ХЪУЩТ Щэбан.

Илъэс 54-рэ Иоф ышIагъ

Непз нэлүас шуузыфотшлы тшлоигтор Теуцожь районым-клэ кyuаджэу Джэджэхаблэ шпысэрэз Хьоклон Кьэлэубат. Ар еджэгъэшхоуи, гэзсэгъэшхоуи шытэп. Унэгбо Лукуа кыхуухагъэу, ныбжьыклэ дэдзэ Иофшэнэры эзыгъэжагъэу, колхозым ыкли кyuаджэм хэхыныгъэз ягъэшлыгъэным пылыгъэ, зыфагъазэрр елолаплэ имыгъу зыгъэцаклэзэ, адыгъгъэ-цыфыгъэ дахэхэр игунэхсхэз, дэгъум ехуклэ игугуа аримыгъэшлыз кьозыхыгъэ ллэу шыт.

Къэлэубатэ шылэныгъэ гъо-
гоу кыкылугъэм тыфемыжъэ-
зэ, янэ-ятэхэр зыфдагъэхэм
кэкълэу игугу къэшшын. Ахэр
мэкъумэщышлэ кызырэкълэу-
гъэх. Ятэу Хьоклон Хьапакъэ
зыфагъэзэрэр ыгъэцаклэзэ
кыхыхыгъ, колхозым итутын-
лжэ бригадэ ипашоу кыхъ-
кылгъ, фермэм шылэжъатэ.
Янэу Хьаор Едэпсыкуаеклэ
Хьатхьохъумэ яхъухы, льфон-
плоным, унэгъо хьызмэтым
изехьан апылтыгъ.

Нэгбйргитүм лъфыгыишл
зэдагыотыгъ — шъэуихырэ
зэшпхуишлбйрэ: Къэлэубат,
Исмахыл, Абубэчыр, Умыет,
Сэламэт, Хьалыл, Шамсудин,
Хьисэ, Аминэт, Марыет. Зэ-
къэми унэгъо дэхэхэр ашлагъ-
хэу чыпIэ зэфэхъафхэм
аишпэсэх. ХьопакIэрэ Хьаомрэ
къамылтэгъужыгъэм, ялъ-
фыгъэхэм къакIэхухъажыгъ-
гэхэу непэ Iэу къытфалыт-
агъэр къорыльф-пхьорэльф
нэгбйр 20. Ахэм къэзышда-
гъэхэри, дэкуагъэхэри ахэтых,
сабыл 20 къапыфжыгъах.
Ахэм япчэгъэ джыри къыз-
рэхъоштыгъм шэч хэлъп.

Джы титхыгъэ зыфэгъэхыгъэ Хьоклон Къэлэубатэ шыныгъэ гъогоу кыклогъэм игугъу къэтшын. Ар зэш-зэшпыхъум анахыгъэ, 1942-рэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ къэхъугъ, илэс 69-м ит.

— Я 4-рэ классым еджен
ЮфымкӀэ сэ сыблэкыгъэп, Юф-
шӀныр рензу нахь сыгу рыхьы-
штыгъ, — ЮшхыпцӀыкӀыгъэ
кытфелуатӀ ащ. Етлан емыджъ-
ныр кыызхэкыгъэ шыпкъэм ты-
щегъэгуазэ. — КӀэлэбыным
сэры анахыжыгъэр, сянэ-сятэ-
хэм кынузу алъэгъурэр кызгу-
рӀоти, сфӀэлъкыштыркӀэ саде-
лӀнуу исхухъагъ. Джанхъот Ас-
кер зипӀшӀэгъ фермэм 1956-рӀ
илъэсын ЮфшӀныр шезгъэ-
жыагъ. ДӀрбӀ Назырхан сыри-
гъусуу шкӀэхэр тӀыгъыгъэх. Сэ
цукум сисуу лусхэр къасшӀзгы-
гъэх, ебыр къақырхэм ачӀэшы-
штыгъ.

Ащ ыуж кIалэм илофшIаКIэ агу рехьышъ, шыкуззкIэт кыратышъ, ашырэ чэмхэр зычIэтхэ кыакъырым агъаКIо. Ащ чэмьшцэу чIэтыгъэх яхьэблэ шьузхэу Теуцожь Хьалимэт, Хьутгьыжэ Куцэ, Теуцожэ Долэ. Ахэм кIэлэКIэ цыкIум аналэ кытырагъэ-тыштыгъ, кыфэсакъыштыгъэх. Ежмы зыгъэхуцхэштыгъ, ипшэрълхэр дэгъоу ыгъэакIэ-щтыгъэх. Къакъырым былым-лухэр игом кычыишэщтыгъэх, ебзыр ащ лыпытыгъ кум рита-кIотти чIиыштыгъ.

— Фермэн чэмхэр зышалыгы-
хэ кыкырытф тетыгы, — игу-
кэкэжыкхэм ташегэгүгузэ Кэ-
лэубэгэ. — Ахэм ащылэжэ-
штыгыгэхэ шыкоо анахыжыкхэу
Нэхэе Тыркубуй, Дэрбэ Исма-
хылэ, Хьутыжы Хьамзэт, бы-
лымгыжхэу Нэхэе Исмахылэ,
Тыгужы Шхалыхьэ, нэмькхэри
сищусэтехыплагэхэ, сиупчэжэ-
гүгүгэхэ, сизыныгүгүгэхэ. Ахэм
ауж зыкысымыгганэу сыфзэ-
гээзэгэ кыкырыр згэкэаб-
зэштыгы, былымхэм силосыр,
мэкьур, уарзэр афычласэштыгы,
бэу тичэмхэм шэ кыаклэкэу
шыгыэным зэрэслэкэлу сы-
пылыгы. Нэфшыгым апэу фер-

мэм сынэсыщтыгъ, мэфэ реным
ЮфшІэным сыпылъыгъ, фэукЮ-
чыгъэп, фэгъэцэкІагъэп язгъэ-
Іуагъэп.

— А лъэхъаным, — tɛkʲɪrɐ
гупшысэу шэсышъ, кыпедзэ-
жыг тигушылэгъу, — фермэм
зэкӀ Ioʃɬɪnɔzɔ тельыр цыф
kʲɪʏaɬɛkʲɪ агъэцакӀэштыгъ. Чэм-
хэр Iɛkʲɪ ашыпшъгъэх, кухэмкӀ
ебзыр къақытхьэм ачӀтшы-
штыгъ. Техникэр мэкӀагъэ, кы-
ныгъ, ауми цыфхэм дэгъоу, агу
етыгъоу Ioʃ aʃɬɪштыгъ. КыкӀэ-
лыкӀагъэ илъэсхэм техникэмкӀ
фермэхэр нахъ зэтэгъэпшыхагъэ
къашыпшъгъэх, Ioʃ ашыпшъ-
нӀкӀ нахъ псынкӀэ хуыргъэ.

Корр.: Орзэ хьандзоми учли-
убытэгъагъэу зэхэтхыгъэ.

Хь.Кь.: Ар сшыгыгупшэрэн.
Мэээ мэзагь. Кымэфшхуагь.
Орзэ хандзуашьхэм осыр теи-
цыхьагьзу шытыгь. Куахьохэмклэ
ар тфызхьымтхы зэхьум, хьан-
дзом ыльапсэклэ уарзэр кьы-
кIэттхьыз чэмхэм афатцштыгь.
Хьандзом ыгузгьу хьазыр тькIо-
цырхьагьзу ышьхэ гьэагьэу
шытыгь. Ышэхьо Алыгьэр

Хьутигъ Мэзанэрэ сигусэхэу орзашь тыкгуагъ. Хьандз члэгым чыжьэклаеу сичлэхьагъэу Iоф счлээ, ышхьагъклэ зэхэштыхьагъэу тельыр кызыппыкл, уарзэр кыстеуи сыкындзышылгъ. Илбыху Аскэр ибулдырэр кавфи, уарзэр зэхатхьызэ, сылакьо кышшуани тыркьоу кыгытиришэгьагъэр джыри хэкIоклэжьыгъэл. Ащ кысызгъэкюм ферэм илэшгъэ Тыгъужь Юныс «Iо Iошгъэ, Iлалэр псэу» ылогъагъ.

Джауштгэу зиггэхьупхьэмэ, зиггэчанзэ, ищыгтху ариггаIо3э былымэхо фермэ 1982-рэ илгэ-
сым нэс Кэалэубатэ шылжыагэ.
ЕтIанэ чэт кIэцI мини 4 зыща-
Iыг фермэу Теуцожэ Кате зип-
пэщагэм агакIуи, яшыкузэклэт
исэу чэт Iусхэр илгэс заулэрэ
афишагэ. Аш ыуж ЛIыбзыу Кэ-
лэубатэ зипэщэггэ тутынлжэ
бригадэм агакIуи, илгэсиншIэ
фэдиэ бзылгыфиггэхэм тутынэу
кыкIагачыр хьасэм кьафыхи-
ншэу, аблэрэ шунарэу пылапIэ-
хэм афыричанIлэ3э лэжыагэ.

1999-рз ильэсын губгьом лэжыгъэ бэгъуагъэу ильым икъэ-гэгъгъунэн фагъэзэгъагъ. Иш тесу гъэ реным натрыф, тыгъэгъэ-зэ, фышхъэ лэжыгъэ хъасэхэр, бжыхъэ лэжыгъэхэр былым шхъыхарыкхэхэм, нэмькхэхэм ащухъумагъ. Джаруэштэу Гоф ышхъэ, 2002-рз ильэсын пенсием кхуагъэ. Тысыжыгъо имыфхъэ фирмуэ «Синдика-Агром» ипашэхэр елъэлухы, Гоф ышхъэнэу кытырагъэнагъэу шыонзэгъэ зэтэгъэспыхагъэм тесэу губгьом ренэу ит.

— СлъэКІ къызгъанэрэп, непи
нычэпи губгъом сит, — ело Къз-
лэубатэ. — Ауми былым шъхав-
рыкдохэм тапырыкьурэп. Зы хъ-
сэм къытесфыгъэх слозэ, адрэ
чылэ цыпэмкІе былымхэр къы-
тырагъахъэх, бжыхъасэхэр тшІуа-

утэ. Чэмхэр Јофа, ахэм ауж
титтэ шы лъэхъагэхэмкІэ
тэри дгъэкІодырэр макІэн.
Тыгу мезуы, тфэхъІэрэн.
Цыфхэр зэкІэ зфэдэхэп.
Ахэт сыд епІуагэхкІи
гурмылоу, еж зыфилорэм
темыкІу, тфэмъзукІытэу
тыкъзэгъмысэжхэрэр.

Хьоклон Къэлзубатъ кыгъэшлэгъ илъэс 69-м шыщзу 54-м Ioф ышлагъ. Ищытху еху аригъэуагъэп. Унэгъо дахи ыгъэгъспыгъ. Ишъхэгъусзу Тэмари (Джарымэкъомэ япху) гурыт еджаплэр кызеухым тутынлэжэ бригадэм хахыи, ищытху аригъалоу Ioф ышлагъ. Къыхэклыгъ илъэхэр иклалэхэр кыздыригъалэхэзз тутыным иблэнкълэ пшъэрылыу илэхэр фэдитулм нэсзу ыгъэцаклэху.

Зэсьхыгъгъусэхэм лъфыгшищ зэдагытыгъ. Ахэм адыгэ шэн-зеклоклэ дахэхэр ягунэхсху апугъэх. Ахэм ядахэрэ ядэгъугъэрэ еху чылэм шалуагъу зыхахыгъеп. Анахыжъу Юрэ Мыекъуапэ дэт хыкълулхъэ инспекцием шэлажъэ. Ащ кыкълэлыкюрэ Нурым Хышхыуанэкъмэ яныс, Джэджэхъэблэ сымэджэщым медсестрау Иоф шешлэ. Анахыкълэу Андзаур янэ-ятэхэм алъэхэс, Зерамыкымэ ятучану Пэнэжыкыуае дэтым шоферу шэлажъэ, хыалыгъур зэрешэ. Зэкълэми унэгъо дахэхэр ялэх. Ахэм кыкълэхуыхажыгъэху кюрлылф-пхьорэльфи 8-у ялэхэм ашэгъушкълых.

Егъашэм лэжъакохэзэ къэзыхыгъэ зэшъхэгъусэхэри, аклалэхэри унэгъо хъызмэтыи дэгъоу пылгъых. ЗычыкӀэхэрэ шымыӀэу, зэгурыкохэмэ зэдзужыхэзэ дэгъоу псэурэ унагъохэм ашышых.

Сурэтым итыр: **ХьокIон**
Къэлэубат.

Аскэр ишлүшлэгъэ мыухыжьхэм къахэхъо

Теудожь районимклэ Пэнэ-
жыкыбуае шыпсэурэ Хьабэжы
Аскэр зэп ыкли тлоп игугу
кызырэтшыгыэр. Ар ежэ
ежырьур иакылт, иамал кы-
хы зэхихыгэлэ «Дортранссер-
висым» ипаш. Автопредпри-
ятиешхом ишагушхо асфальт
шыгыэ, даху зэгэфагыэ,
дэгоу кышыхыаг. Хьылтэ-
зэгэ автомашинэшхо пшы
пчыагыэу илэхэм зэпыу имы-
гуу мыжьор, пшахьор, ас-
фальтер зэрэц, республикэм
имызакоу, тигьунэгбу кра-
ими лоп шашлэ, гьогухэр зы-
тырагыэпсыхьэх, псэолэ зы-
фэшхьафхэр ашых. Пэнэ-
жыкыбуае дигьзуцогэ за-
водитлум асфальт стлупшыгыэу
кыагыэхьазыры.

Ятлонэрэмклэ кългогъэн
фае непэ колхозхэр, совхоз-
хэр зычысмылэжыхэм Хьа-
бэухь Аскэр Юшшанлэу ыгъз-
пысгъэхэм нэбгырэ 200-м
фэдиз ззращылажыэрэр. Ахэ-
ми лэжьэпклэ дэгъоу кьагъа-
хэрэр игъом кьаратыжыы,
яунагъохэри араыгынынхэ
алъэкъы, ялыфгыгъэхэри ра-
гъаджэх, аплух.

Ахэми юфгы ашыухыгъэ хьурэп. Зигугъу къэпшынуу джыри шыгъэр бэ. Ауми лъэныкъо закъо ыцIэ къетIон. Хьабэхьу Аскэр игуныкI ары.

Районыр цыкlop — чылэгъо 23-рэ ит, ахэм нэбгырэ мин 20 фэдиз ашцэсу. Аш фэдиэмэ а клэмт ируклэгъу зыгорэуштэу эхлэмшылагъу кяхэгыотэгъуй. Заом ивтерганхми, клэлэцэ-клухэр зыцаплухэрэми, еджаплэхэми, спортсменхэми, газ зымыхэми, клэлабэ кыызфэху-гэхэми, зигьот маклэхэми Хьабху Аскэр алэлэсы.

Шысы заули кэтыкхын. Пэнэ-жыкыуае сабыйхэр зышпанлұхуу дэтыр агэцэцкэжыы зэхуым Аскэр афишагэр гыуэнэч. Джащ фэд, ащ сымэджэщу дэтым ипащэхэри кызырэтэфэхэрэр рензу афегэцаклэ. Гюбэжыуае кэлэлэ-кыкұхэр зышпанлұхуу кышысыз-лұахыгьаклэм илұхьанлэ гьогу еколланлэ, автомашинэ гьэуцуплэ афилыгь, ахэм асфальт афытырилгьхэжыгь. Кэлэцыл-кұхэр зышпанлұхуу ыкли еджаплуа а кьуаджэм дэтымрэ зыфа-эхэр рашуфынзу сомэ мин 50 зы-рыз арытыгь.

Заом шыфэхыггэхэм ясаутгэтэу кьуаджэу Нэшгукьуае дэтыр дэхэ дэдэу афиггэцэклэжыгыг, тыдэкли еклöланлэу илэхэр асфальтклэ ариггэцклагэхэ. Заом иветеранхэм ярайсовет итхьаматэу Нэмытлэкьо Юрэ кыззэри-лөрэмклэ, Хэггэгу ззошхом теклөхыгэр кьызыдаыхыгэр илгэс 65-р зэрэхыгтум пае аныхэ лэз-

шэу мылгукулэ аделэгэхэм
ашыщ Хябэхуэ Аскэр. Ар
мыгэкёу етлани чылагёхэм
заом ивтеранхуэ адэсхэм шю-
ушыгыгэ ыки чэт укэбзыгэхэр
зыдиз яшикхэр афаригтэшагэх.
Спортсменхэми ренуэ Ынылэгү
афэхуэрэ Хябэхуэ Аскэр. Гю-
бэкёуае шыщ бзылфыгэм
джырэ нэс газыр иунэ ришэн
зэримылэкыгэр депутатэу
Сталшү Славик зыреом, аши
Ынылэгү фэхыгэ.

Бэ джыри зыгуугу кэпшлһынэу шылэр. Лъапкэ гъэзетэу «Адыгэ макэм» илофышлэхэми ащ ть зэрэфэрээр кэртлн. Гъэзетэми икэгъэтэхгэу кэсыгъгэу лэпылэгъу кытфэхуэ тшлнгоуу ыджэ тызэкълм дгъотыгъэлп. Ителефон здгъаши, пчэдыжым тыфтеуи тызгъэгумэклырэр зетэлм ветеран ыкли зыгът мэклэ нэбгырэ 200-мэ гъэзетыр кыафыртыхыкыгъаг. Мы лофым тызыпылг илгъэс пчъагъэм арэуштгэу псэун зылэкыгъгэу тырайонклэ Аскэр фэшъхьафгэу кхъэкыгъгэхэр Дзыбэ Валерэрэ Хьот Хысэрэ.

Хьэбэцху Аскэр игуыкххэр,
ишүшлаггэхэр кьэухыггуй.
Ахэм эклэмэ ягугху кьэсшы-
ныну гухэл силаггэл. Ау кьэсэ-
ггэшлыггэр Пэнэжыккуае шып-
сээрэ Цыкы Кэм ары. Ар ду-
наим зымыггэгумкхэр, зынэ-
мысырэ шылэл. Сэри бэмьшлэу

зыкыһысуигааки, икыгыз иль-
сым ежхэм яхаблэклэ гушл-
гшошхоу Аскэр кыфийшагэмклэ
лэшэу зэрэфэразхэр кысфис-
лотаг, ежыры эрахэтэу Ехуылэ
Шамилэ, Хьабэхьу Мухьарбый,
Павел Букаевым, нэмьиклхыи
(нэбгырэ 15 фэдиз кыппчыгы)
ацлэклэ Аскэр тхьуегтэпсузыхо
зэрэрапорэр, лэшэу зэрэфэраз-
хэр ренэу кырытхыкылу эджэр-
лэ ыпэкк гээзитыи кыфидгэз-
хьанэу кыгэтэлылгыт.

Кытфилотагээр джи кIэкIэу кьэтэтхыжы: «Пэнэжыкыуае чылэшхо, унэгтэ мин Iэпэ-чыпэ мэху. Тэ ащ икыблэ лъэныкы-кIэ, урамзэ Гагаринын унэгтэ 25-рэ фэдиз тыхоу тыщэпсэу. Тэри, кытпэгтунэгтэхуэ урам зыщиплмы, поселкэу МТС-кIэ заджээрэм ащыпсэхуэрэми псэу зэшшоштхэр тикранхэм кызээрарчыбырэм тызэринымгээрээрэм гумэкIыгыуабэ кытфихыштыг. Аужыр ильэсипшым кыкIоул гьэмафэрэ псы тIлахэштыггэп пломи хэукыныггэ хьунэп. КIымафэрэ зыгорзүштэу тыхэкIы-жыштыг».

Башнэр тызпхыгъагъэр «Дор-
транссервисэу» Хьабэху Аскэр
зэхищагъэм ищагу дэтынэу ху-
гъагъэ. Ау башнэр зибаланс хэ-
тыгъэр коммунхозыр арыгъэ.
Башнэр жьы хугъэу, кыкIэчъэу,
псы тымэIэ ыкIи коммунхозым

кыѳѳишлэрэ шымылэ зы-
хьуклэ, Хьабэхьу Аскэр джэ
тыклоштыг. Ежым ащ иѳ-
хмылымы, ицѳыг гьэпсы-
клэлэ Ил кыуиѳн ылэ-
кынэу шытэпти, имылыккэлэ
аригьэгьэпкэжыты, тикранхэм
пэу тызэшшотыг кьарчызу
тфаригьэшшыжыштыг.

Джы зылгэпсэфыжыыг.
Гъэмафи кымафи псыр тыхо-
иш тигушлогшошу. Тицыл-
клуи, тиини, тижыи, тикли Ха-
бэху Аскэр «гъауегтэпэсу»
етэлэ, псауныгъэ пыгтэ илэнэу,
ильэсыклэ хьяр кекелунэу, бэ-
гашэл хуэнэу, янэ ыштыхаг
итэу ыльфгыгэхэм, ыкыш-
лахылыхэм адатхэу, кытфи-
шлагтэм мылькэу тигыгъэ-
клагдгэр фэдэбэклэ кыргызэ-
клэджынэн тыфалтал.

Мы лофзу зигугу кэтшыгыгээхэм ягъээкжэн кызэрэтфалотэгэмклэ, Хьабэху Аскэр атыргэклодагэр сомэ миллион зытлущым нэсыыт. Джащ фэдизур ыгу пыкыгт зигугу кэтшыгыгэ клэлэу зишытху цыфхэм алорэм. Игуклэгү зэрэныыр, ишлүшлагэ зэргэунэнчгэр Кимэ шысэгү кыгтфыхыггэм джыри зэ нэрпылэгү кэшлэ.

Опсэу, Аскэр, шлоу шыІэр
зэкіэ Алахьэм кыбдегъэхьу!

Мы нэгдүгээр итхэр зыгээхязырыгээр НЭХЭЕ Рэмэзан.

Теуцожь районым ичЫпІэ хэдзэкІо комиссие хэдзын фитыныгъэ зиІэхэу хэдзэкІо комиссиехэм ахагъэхъаштхэм якандидатурэкІэ предложениехэр зэраІихыхэрэм ехьылІагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэм яхэдзынхэмкІэ хэдзыпІэ участкэхэу N 225 — 245-м яучасткэ хэдзэкІо комиссиехэр зэхэщэгъэнхэм зэрэфежъагъэхэм ыпкъ къыкІэу, Теуцожь районым ичЫпІэ хэдзэкІо комиссие Теуцожь районым иучасткэ хэдзэкІо комиссиехэм ахагъэхъаштхэм яхьылІагъэ предложениехэр зэраІихыхэрэм ехьылІагъэу макъэ къегъэІу.

Теуцожь районым ичЫпІэ хэдзэкІо комиссие участкэ хэдзэкІо комиссиехэр зэхэщэгъэ Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукІэ и Къэралыгъо Думэ и депутат мандатхэр гошгъээнхэм хагъэлэжъагъэ политическэ партиехэу кандидатхэм яспискэхэр къызыгъэлэжъагъэхэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хэбзэихъухъэ (ІыкІо) орган, нэмыкІ общественнэ объединениехэм къатыгъэ предложениехэм, джащ фэдэу хэдзэкІо объединениехэу спискэхэр, кандидатхэр къызыгъэлэжъагъэхэу муниципальнэ образованием илЫкІо орган имандатхэр гошгъээнхэм хагъэлэжъагъэхэм, зыщыпсэухэрэ чЫпІэхэм, ІофшІа-пІэхэм, къулыкъушІапІэхэм, еджапІэхэм хэдзакІохэм ащызэхаштхэу зэлукІэхэм къахьыгъэ предложениехэм, чЫпІэ зыгъэ-ІорышІэжыным илЫкІо органхэм япредложениехэм атегъэпсыкІыгъэу.

Участкэ хэдзэкІо комиссие 21-м ахэтыштхэм якандидатурэхэм яхьылІагъэ предложениехэр тыгъэнхэм пІалъэу иІэр 2011-рэ илээсым ищылэ мазэ и 31-м къыщыублагъэу мэзаем и 9-м нэсы.

Предложениехэр къэхъыгъэнхэм шыкІэу пылтым ехьылІагъэ упчІэхэмкІэ зызыфагъэзэщтыр Теуцожь район чЫпІэ комиссиер ары. Адресыр: **къуаджэр Пэнэжыкыуай, урамэу Октябрьскэр, 33-рэ, кабинетхэу 14-р, 15-р, сыхъатыр 8-м къыщыублагъэу 17-м нэс. Телефонхэр 9-71-04, 9-29-68.**

Участкэ хэдзэкІо комиссиехэм ахэтыштхэм якандидатурэ ехьылІагъэ предложениехэр къахьыгъэ зыхъукІэ къыкІэлъыкІорэ

документхэр къырахьылІэнхэ фае:

Политическэ партиехэм, ахэм ячЫпІэ къутамэхэм, нэмыкІ структурнэ подразделениехэм апае

1. Урысые Федерацием и гражданин хэдзэкІо комиссием хэтынм къызэрэзэгъыгъэр тхыгъэ шыкІэм тегъэпсыкІыгъэу къызыІотыкІырэр.

2. Политическэ партием е ащ ичЫпІэ къутамэ, политическэ партием инэмыкІ структурнэ подразделение участкэ хэдзэкІо комиссиехэм ахэтыштхэм якандидатурэхэм япредложение къызэрихъыгъэр ехьылІагъэу унашъоу полномочнэ (пэщэ е нэмыкІ органым) органым политическэ партием иунав зэригъэнафэрэм тегъэпсыкІыгъэу ышыгъэр.

3. Кандидатурэхэм яхьылІагъэ предложениер политическэ партием ичЫпІэ къутамэ, инэмыкІ структурнэ подразделение къехьымэ ыкІи политическэ партием иунав ащ фэдэ предложение къыхьын фитэу ымыгъэнафэрэмэ, — чЫпІэ къутамэ, политическэ партием инэмыкІ структурэ подразделение участкэ хэдзэкІо комиссиехэм ахэтыштхэм якандидатурэ къыгъэлэжъон фитэу политическэ партием иорган зэригъэнафэрэм ехьылІагъэу унашъоу уставым ыгъэнэфэрэ шапхъэхэм атегъэпсыкІыгъэу ашыгъэр.

НэмыкІ общественнэ объединениехэм апае

1. Урысые Федерацием и гражданин хэдзэкІо комиссием хагъэхъаным къызэрэзэгъыгъэр тхыгъэ шыкІэм тегъэу къызыІотыкІырэр.

2. Общественнэ объединением иунав икопиеу нотариальнэ шыкІэм тегъэу къыушыхъатыгъэр е общественнэ объединением ащ пае иуполномоченнэ орган зыкІэхъыгъэр.

3. Участкэ хэдзэкІо комиссиехэм ахагъэхъаштхэм якандидатурэхэм яхьылІагъэ предложение тыгъэнымкІэ общественнэ объединением иполномочнэ (пэщэ е нэмыкІ) органым ышыгъэу унашъоу уставым зэригъэна-

фэрэм тегъэу гъэхъаырыгъэр е чЫпІэ къутамэм иорган иполномочнэ (пэщэ е нэмыкІ) орган, е общественнэ объединением иунав зэригъэнафэрэм тегъэпсыкІыгъэу общественнэ объединением ышІэкІэ ащ фэдэ унашъоу шыгъэным ифитыныгъэ зэрэтыгъэ общественнэ объединением инэмыкІ структурнэ подразделение ышыгъэу унашъор.

4. ЗыгорэкІэ кандидатурэхэм яхьылІагъэ предложениер чЫпІэ къутамэм е общественнэ объединением инэмыкІ структурнэ подразделение къетымэ ыкІи пунктэу 2-м ыгъэнэфэрэ Іофыр общественнэ объединением иунав шызэхъаыгъэмэ, — общественнэ объединением иунав зэригъэнафэрэм тегъэу участкэ хэдзэкІо комиссием хэтыштхэм якандидатурэ ехьылІагъэ предложение тыгъэнымкІэ фитыныгъэхэр язытынхэ фит органым фитыныгъэхэр зэраритыгъэхэм ехьылІагъэу унашъоу ышыгъэмрэ участкэ комиссиехэм ахэтыштхэм яхьылІагъэ предложение тыгъэнымкІэ фитыныгъэ зэрэтыгъэм иунашъорэ.

ХэдзэкІо комиссиехэм ахэтыштхэм якандидатурэхэр яхьылІагъэнхэмкІэ фитыныгъэ зиІэ нэмыкІ субъектхэм апае

Муниципальнэ образованием илЫкІо орган, зыщыпсэухэрэ чЫпІэхэм, ІофшІа-пІэхэм, къулыкъушІапІэхэм, еджапІэхэм хэдзакІохэм ащыраІагъэ зэлукІэхэм унашъоу ащашыгъэхэр.

Мыхэр къырахьылІэнхэ фае:

1. Урысые Федерацием и гражданин участкэ хэдзэкІо комиссием хагъэхъаным тхыгъэ шыкІэм тегъэу къызэрэзэгъыгъэр.

2. Урысые Федерацием и гражданинэу хэдзэкІо комиссием хагъэхъаштхэу зикандидатурэ ехьылІагъэ предложение къатыгъэм ипаспорт е паспортым ычЫпІэкІэ къыгъэлэжъогъэ нэмыкІ документэу гражданствэу иІэм ыкІи зыщыпсэурэ чЫпІэм яхьылІагъэ къэбархэр къызыІотыкІыхэрэм икопие.

Теуцожь районым ичЫпІэ хэдзэкІо комиссие

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО ЦЫКІУР

Къэралыгъо ІэпыІэгъум шІуагъэ къытыгъ

2010-рэ илээсым бизнес цЫкІум пылхэм яІофшІэн зэрэзэхэщэгъагъэр Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэхэмкІэ ыкІи сатыумкІэ и Министерствэ бэмышІэу шызэфэхысыжыгъэ. Пчъагъэхэм нафэ къызэрашыгъэмкІэ, предпринимательствэ цЫкІум ыкІи гурытым ясубъектхэм къэралыгъо ІэпыІэгъу ятыгъэнымкІэ гухэлъэу агъэнэфэгъагъэхэр шІокІ имыІэу агъэцкІэжыгъэх.

АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкІэ ыкІи сатыумкІэ иминистрэу Лыххэсэ Махьмудэ къызэриІуагъэмкІэ, 2010-рэ илээсым бизнес цЫкІум епхыгъэ республикэ программэр гъэцкІагъэ хъуным сомэ миллион 250-рэ пэІуагъэхъагъэ. Ащ шыцэу миллион 56-р республикэ бюджетым, миллион 123-р федеральнэ бюджетым къатІупшыгъэ. ЗанкІэу ахыщэ ІэпыІэгъур предприниматель 718-мэ аратыгъэ, ащ зэкІэмкІи сомэ миллион 196,6-рэ пэІуагъэхъагъэ. 2009-рэ илээсым егъэпшагъэмэ, гъэрэкІо мылкъоу агъэфедагъэр фэди 1,7-кІэ нахьыбэ хъугъагъэ.

2007 — 2010-рэ илээсхэм бизнесым пылхэм къэралыгъо ІэпыІэгъоу аратыгъэм хэпшыкІэу хэжъагъэ. ГушыІэм пае, 2007-рэ илээсым ышІэгъэ зигугъу къыщытшыгъэ программэм игъэцкІэжыкІэ сомэ миллион 28-рэ пэІуагъэхъагъэмэ, 2008-рэ илээсым сомэ миллион 73-м, 2009-рэ илээсым миллион 239-м, 2010-рэ илээсым миллион 250-м анэсыгъэ. Ащ дакІоу финанс ІэпыІэгъу зэрэтыхэрэр хэпшыкІэу нахьыбэ хъугъэх. 2007-рэ илээсым нэбгыри 114-мэ мылкъу ІэпыІэгъу аратыгъагъэмэ, 2010-рэ илээсым ахэм япчъагъэ 718-м нэсыгъэ.

Министрэм зэрэхигъэунэфыкІыгъэмкІэ, кризисымрэ ІофшІэн зымыІэхэм япчъагъэрэ защыхэхъогъэ лъэхъаным предпринимательствэм пылхэу афэхъугъэныр пшъэрылхэу шыгъагъэу шытыгъэ. Бизнесым пыхэу зышІоигъохэм къафатІупшырэр грантхэм альэныкыбэкІэ агъэнэфэгъэ ІофшІа-бэзэхэм ягъэцкІэн дэгъоу республикэм зэрэзэхэщэгъагъэм ишІуагъэкІэ, нэбгыри 170-мэ ІэпыІэгъу афэхъугъэх. Ахэм зэхэгуцогъэ бизнес-планхэм яшІуагъэкІэ ІофшІа-пІэ чЫпІэ 700-м ехъу къызыІуахын альэкІыгъэ. Анахъэу анаІэ зытырагъэтыгъэхэр ІофшІэн зымыІагъэхэм ыкІи ныбжыкІэхэм ІофшІа-пІэ чЫпІэхэр ягъэгъотыгъэнхэр ары. ЗэфэхысыжыкІэу къызэрагъэлэжъагъэмкІэ, ІофшІэн зымыІэ нэбгырэ 34-мэ ыкІи илээс 30-м нэмысыгъэ ныбжыкІэ нэбгырэ 48-мэ грантхэр аратыгъэх.

Джащ фэдэу министрествэм ыналэ зытыригъэтыгъэ лъэныкыбэхэм ащыщ предпринимательхэм ахыщэ чЫфэ банкхэм къаратыным епхыгъэ Іофыгъохэм язэшІохын. Нэбгырэ 469-мэ кредит цЫкІлхэр, нэбгырэ 40-мэ субсидиэхэр аратыгъэх.

Шэпхэу базэр нахьышІу шыгъэным пае 2010-рэ илээсым кредит цЫкІум ыльэныкыбэкІэ шыІэ программэм къыгъэнэфэрэ процент тегъахъохэр гурытымкІэ процент 4-кІэ нахъ макІэ ашыгъэ.

Лыххэсэ Махьмудэ къызэриІуагъэмкІэ, илээсэу икІыгъэм инновационнэ еклІа-кІэхэм ІэпыІэгъу афэхъугъэным пае апэрэ Іофыгъоу гъэнэфагъэхэр республикэм шызэхэщэгъэх. Ащ къыдыхэлъытагъэу ныбжыкІэхэм къагъэхъаырыгъэ проект анахъ дэгъухэр къыхагъэщыгъэх, нэбгыри 6-мэ грантхэр афагъэшъошагъэх.

Министерствэм мэхъаншІоу зэритыгъэхэм ащыщ предпринимательствэм хэхъо-

ныгъэ егъэшыгъэным ехьылІагъэ муниципальнэ программэхэм ІэпыІэгъу афэхъугъэныр. БгъуитІу ахыщэ зэхэлхъэ шыкІэм ишІуагъэкІэ муниципальнэ образованиехэм апэрэу сомэ миллион 45-рэ афатІупшыгъэ. Ащ шыцэу сомэ миллион 9-р республикэ бюджетым, миллион 36-р федеральнэ бюджетым къатІупшыгъэх. ЕклІа-кІэу агъэфедагъэхэм яшІуагъэкІэ бизнес цЫкІум ІэпыІэгъу фэхъугъэным ехьылІагъэ мылкъоу муниципальнэ бюджетхэм агъэфедагъэр фэди 6-кІэ нахьыбэ хъугъэ.

Предпринимательствэм ІэпыІэгъу фэхъугъэным фэгъэхыгъэ инфраструктурэ республикэм шагъэпсыгъэ. ЗэкІэ муниципальнэ образованиехэм бизнес-гупчэхэр (ахэр 9 мэхъух) къащызІуахыгъэх, джащ фэдэу республикэ бизнес-инкубаторыр агъэпсыгъэ.

Іофышхоу ашІагъэм ишІуагъэкІэ федеральнэ бюджетым къыкІэу сомэ миллион 132,2-рэ Адыгеим къыІэкІэхъагъэ, предпринимательствэ цЫкІумрэ гурытымрэ ІэпыІэгъу афэхъугъэнымкІэ ащ ишІогъэшхоу къэкІуагъэ. ГушыІэм пае, 2008-рэ илээсым ащ фэдэ ІэпыІэгъоу федеральнэ гупчэм къытІупшыгъагъэр сомэ миллион 23-рэ хъуштыгъэ ныІэп.

Мониторингэу зэхэщэгъэм къызэригъэлэжъагъэмкІэ, къэралыгъо ІэпыІэгъум ишІуагъэкІэ 2010-рэ илээсым нэбгырэ мини 4,5-мэ ІофшІа-пІэ чЫпІэхэр арагъэгъотыгъэ. ЫшІэгъэІэ къыщытІогъэ ІофшІагъэхэм яшІуагъэкІэ, Адыгеим ипредпринимательхэм хэхъоныгъэшІухэр ашІынхэ альэкІыгъэ, республикэм исоциальнэ-экономикэ шыІа-кІэ чанэу къыхэлэжъагъэх.

КІАРЭ Фатим.

Суд Іофыгъохэр

ЯІофшІэн

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэІорышІа-пІэу Адыгэ Республикэм шыІэм икъулыкъушІэхэм зэхэщэгъэуплэкІунхэм яшІуагъэкІэ мэшІогъэкІосэным ишапхъэхэр зыукъогъэ организациехэу республикэм итхэм ащыщхэм яІофшІэн къызэтырагъэу-цуагъэ. 2011-рэ илээсир къызыхъагъэм къыщегъэжъагъэу Адыгеим ит объект 9-мэ альэныкыбэкІэ суд приставхэм гъэцкІэн документхэр аІэкІэлъыгъэх, ахэм яІофшІэн рамыгъэжъэжыным пае гъогогъу 45-рэ ядэжэ кІохэзэ ауплэкІугъэх.

МэфэкІ мафэхэм ялъэхъан ауплэкІугъэхэу, мэшІогъэкІосэным ишапхъэхэм адимыштэу агъэунэфыгъэ зыгъэпсэфыпІэ учреждениехэу, цІыфхэр бэу зыщызэрэугъоихэрэм ГъэІорышІа-пІэм икъулыкъушІэхэм анахъу анаІэ атырагъэтыгъэ. Законодательствэм димыштэу зыІофшІэн зэхэзыщэрэ мыщ фэдэ чЫпІэхэм цІыфым ипсауныгъэ ыкІи ищыІэныгъэ иягъэ якІын ыльэ-кІышт.

УплэкІун зэфэхысыжыкІэу къызэрагъэлэжъагъэмкІэ, суд приставхэм ыпэкІэ зэфашыгъэу учреждениехэм ащыщэу зымы иІофшІэн ригъэжъэжыгъэп.

Уголовнэ Іоф

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэІорышІа-пІэу АР-м шыІэм мы илээсым апэрэ уголовнэ Іоф къызэ-Іуихыгъэ.

Ащ Іапсэу фэхъугъэр граждэнэу П-м суд приставхэм лъэІу тхылькІэ зыкъызэрафигъэзагъэр ары. Ащ зэритхагъэмкІэ, бэмышІэу суд зэхэсыгъоу шылагъэм хэлэжъэгъэ граждэнэу Н-м бзылфыгъэм гушыІэ Іэябэ къыщыриІуагъэ.

2010-рэ илээсым тыгъэгъазэм и 27-м Мыекъуапэ исудебнэ участкэу N 8-м шыкІогъэ зэлухыгъэ зэхэсыгъом хэлэжъэгъэ хульфыгъэу зигугъу къэтшыгъэр, мировой судьям къыІорэм емыдІоу лажэу зыІэу агъэунэфыгъэ бзылфыгъэм дысэу, текуозэ дэгущыІагъэ. Ащ къыхэкІыкІэ УФ-м и Уголовнэ Кодекс ащ ыукъуагъэ, уголовнэ Іоф къызэІуахыгъэ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

ЛЪЭПКЪ ЮФЫГЪОХЭМРЭ ТИГУПШЫСЭХЭМРЭ

Саугъэтыр агъэпсышт

Республикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» игъэцэкIэкIо куп изэлухыгъэ зэхэсыгъо кыщалэтыгъэ юфыгъохэм кIэхуэу афэхуэщтыр тшIапэрэп. Арэу щытми, тызыгъэгугъэу зэхэтхыгъэр кыдэтлътэзэ, тарихым хэмыкIокIэшт мафэхэм тахэтэу тэлътэ.

ЛIэшIэгъу зэфэхъафхэм адыгэ чыгур къэзыухумагъэхэм афэгъэхыгъэ саугъэтыр Мыекъуапэ щыгъэуцугъэным бэшIагъэу тегушыIэх. Юфыр зэрэлъыкIуатэрэм общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэу Хьэпэе Арамбий кытегушыIагъ. Мыекъуапэ иархитектор шхъалэу Галина Ирхинар сурэтышIэу Бырсыр Абдулах саугъэтым изскизэу ышIыгъэм кыпкырыкIызэ, теплъэу ащ иIэщтым, мэхъанэу ратырэм азэгъэпшэнхэм ташигъэгъозагъ.

Саугъэтыр мыжыошхо къодыеу кълэзгъэщтэп. Филармонием, Лъэпкъ музеим, мэщытым апэгъунэгъоу саугъэтыр зэрагъэпсы-

щтым фэшI архитектурэм уемыгупшысэнэу хурэп. Галина Ирхинам кызырIуагъэмкIэ, гектаритIу фэдиз зыубытырэ чыгум саугъэтыр лъэгъупхъэу итышт. Лъэпкъ зэхэхъэр, концертхэр, кьэгъэ-лъэгъон гъэшIэгъонхэр шызэхашэхэзэ ашIышт. Саугъэтыр пчыхъэм кьэнэфэу агъэпсышт. ЩапIэхэр кызылуахыштых, зыгъэпсэфыпIэ хъуным пае тетIысхъапIэхэри агъэуцущтых.

Эскизым иавторэу Бырсыр Абдулах гупшысэу хилъхъагъэм игугъу кызеишIым буж кьэгугъылагъэхэм яеплътIэхэр зедиштагъэхэп.

Тарихым, культурэм, шIэныгъэм япхыгъэ сурэтхэр саугъэ-

тым ыбгъухэм атырашIыхъащтых. Пэсэрэ лIыхужьхэм, цыфцIэрыIохэм кьахъахыштыр язэрэгъэшIагъэп. Тыргъэтао исурэт кьемыкIуштыгъэ, саугъэтым ыпашхъэ ушыуджы мыхъуштыгъэ кызылуагъэхэри кьахэкIыгъэх. ПэшIорыгъэшIэу ащ шIэныгъэлъжхэр тегушылагъэхэми, Адыгэ Хасэм зэфэхысыжъэу шашыгъэм кыщыыхагъэщыгъэ сурэтэу тырашIыхъащтхэмкIэ джыри узэгупшысэн зэрэщыIэр.

Саугъэтыр цыфмэ якIуапIэ хуэшт. Ащ кьэшIэкIыгъэу агъэуцущтхэмкIи упчIэхэр шыIэх. ПэсэлэшI купэу Къыкь Салбий зипашэр саугъэтым игъэпсын фагъэзагъ. Зэхэхъэм С. Къыкьым иеплътIэхэр кыщыIотагъэх.

Олимпиадэм тыхэлэжъэшта?

2014-рэ илээсым Олимпиадэ джэгунхэу Шъагъэ щыкIоштыхэм якультурнэ программэ Адыгеир хагъэхъащтмэ тшIапэрэп. Ащ фэшI федеральнэ къулыкъухэм икIэрыкIэу макъэ арагъэлъушт. Зэкъош республикэхэр культурнэ программэм зыхамыгъахъэхэкIэ 2014-рэ илээсыр шыгъэ илээсэу лътытэгъэным Дунэе Адыгэ Хасэр пылътышт.

Саугъэтым игъэпсын, Олимпиадэм афэгъэхыгъэу зэхэхъэм кыщыгушылагъэх Хьэпэе Арамбий, Хьунэгъо Чэтибэ, Нэгъуцу Аслъан, Къуекъо Аслъанбий, Бэгъушъэ Адамэ, Лыунэе Руслан, Бэгъыреко Нурбий, МэщфэшIу Нэдждэт, Бэгъэдыр Артур, Нэхэе Аслъан, нэмыкIхэри.

Тымыгъаусыхъу, тильэпкырэ тиреспубликэрэ тарыгушхъозэ Олимпиадэм тыхэлэжъэныр нахъышукIэ зылтытагъэхэри кьахэкIыгъэх.

Зэхэхъэм хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр, АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый, ащ игуадзэу ШъэуапцIэкъо Аминэт, Правительствэм инэмыкI къулыкъушIэхэр, республикэ телевидением ипашэрэ ЖакIэмыкIо Вячеслав, нэмыкIхэри.

Сурэтыр зэхэхъэм кыщытырахыгъ.

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

«Кубань» мэгугъэ, «Адыиф»...

«Адыиф» Мыекъуапэ — «Кубань» Краснодар — 28:33 (14:17, 14:16).

Шылэ мазэм и 20-м Мыекъуапэ щызэлукIагъэх.

Зезыцагъэхэр: А. Семенов, Я. Стрельный — Iури Волгоград.

«Адыиф»: кълэлэпчъэлутхэр: Кожубекова, Буряченко, Войнова. ЕшIахIохэр: Романенко — 5, Игнатченко — 4, Сысоева — 1, Суханова — 1, Гусакова — 1, Гарбуз — 8, Мартыненко — 3, Чурбанова, Гопиенко — 2, Боглей — 2, Коцарева — 1, Дьякова.

«Кубань»: кълэлэпчъэлутхэр: Варанкина, Самарская. ЕшIахIохэр: Цвиричко — 5, Жукова — 3, Тарноградская, Смирнова Светлана — 8, Смирнова Ирина — 1, Ганичкина, Ордина — 1, Кудряшова — 8, Комарчук — 2, Гущина, Родина, Ильина — 5.

УзыфэгумэкIырэ командэм ешIэгъур кызырIымыхыштыр ошIэми, лътыгъэныгъэу фэшIырэ кьемыгъэхыи пшIоигъу. ЗэлукIэгъур кызаухым «Кубань» игандболисткэу Оксана Артамоновам гушыIэгъу тыфэхуэгъ. Зэрэсымаджэм кыхэкIэу пшъэшIэ ишыгъэр ешIэгъум хэлэжъагъэп.

Зэнэкъокъур гъэшIэгъонэу кIуагъэ, — еIо О.Артамоновам. — Лъэшэу сыгу рыхыгъэх «Адыифым» фэгумэкIыхэрэр. Командэм ешIэгъур зэрэшIуахырэ алъэгъузэ, бэрэ Iэгъу фытеоштыгъэх, аспортсменкэхэм зыгорэуштыгъэу IэпыIэгъу афэхуэхэ ашIоигъуагъ. Сэ «Кубань» текIомэ ешIоигъоу сылътылъэщтыгъ. Адыгеим гандболыр шIу зэрэщалъэгъурэр, «Адыифым» гъэхъагъэ ышIынэу зэрэфаехэр спортыр зикIасэмэ яслэгъулагъ.

«Кубань» зэхъокIыныгъэхэр фэхуэгъэхэми, ешIахIэу кыгъэзъагъорэм узыфещэ. Опытышхо зилэ Светлана Смирновар зэрэгупшысэрэр, исэнаушыгъэ зэлукIэгъум кыщыушыхъатых. Анастасия Кудряшова ыпэкIэ кызылътыкIэ Iэгъуар кыIэ-кIэпхыныр кыин. Гъогогъуи 10 ар тикъэлапчъэ кызыдэом, Iэгъуар гъогогъуи 8 хъагъэм ридзагъ.

ХъакIэмэ «Адыифыр» ябгъапшэмэ, тиспортсменкэхэр апэкIэ зы-

лътыхэкIэ дзеу ешIэщтыгъэхэу къатIорэп. «Кубань» икъэлапчъэ гъогогъу 28-рэ Iэгъуар дадзагъ. Мария Романенкэм шъобж кытыраши ешIапIэм икIыжыгъэхэми, узэрэщытхъун кыIэлэжыгъ. Мария Гарбуз, Мария Мартыненкэм, Анна Игнатченко кълэлэпчъэм Iэгъуар зэрэдадзагъэм ипчъагъэ лъэшэу тимиыгъэгъушIорэми, тыубыхэрэп. Екатерина Дьякова, Екатерина Сухановам, Татьяна Гусаковам, Юлия Коцаревам нахъыбэкIэ тащыгулътыгъ. Гъогогъу IурыгIоу нэмыIэми хъагъэм Iэгъуар радзагъэу шытыгъэмэ, текIоныгъэр «Адыифым» кыдихын ылъэкIыштыгъэ.

Тикъэлапчъэ «Кубань» тазыркIэ гъогогъуи 6 кызыдэом С. Смирновамрэ Е. Ильинамрэ щырыщэ хъагъэм Iэгъуар радзагъ. Тиспортсменкэу Ю. Коцаревар тазыркIэ «Кубань» икъэлапчъэ зэ дэуагъ, ау хъагъэм Iэгъуар ридзагъэп. Бысымхэр жъажъэу апэкIэ зэрилътыхэрэр, ошIэ-дэмышIэу хъакIэмэ якъэлапчъэ бэрэ зэремыкIуштыгъэхэр кызыдэп-лътыгъэхэкIэ, «Кубань» ешIэгъур зэрихыгъэр бгъэшIэгъонэу щытэп.

«Кубань» ятфэнэрэ чыпIэм зэрэфэбанэрэр командэм итренер шхъалэ кытIуагъ. «Адыифым» игухэлъхэр тэшIэх, ау кыдэхуштыр тшIэрэп.

Тренерхэмрэ щыIэныгъэмрэ

Къыблэ шъолтырым дзюдомкIэ тренерэу Iоф щызышIэрэмэ Урысыем изэнэкъокъухэу мзаем Астрахань щыкIоштыхэм зафагъэхъазыры. Илээс 17-м нэс зыныбжэ кIалэхэмрэ пшъашъэхэмрэ бэнэпIэ алыргъум щызэлукIэщтых.

— Мыекъуапэ щыкIогъэ зэнэкъокъухэр тибэнахIохэмкIэ уплътIун дэгъоу щытыгъэх, — еIо Урысыем изаслуженнэ тренерэу Сергей Шутовым. — Адыгеим щыщ ныбжыкIэмэ язакъоп тызылътылагъэр. Къыблэ шъолтырым щылэжъэрэ тренерхэм яIофшIахIи зыщытэгъэгъуазэ.

— Роман Аскеровым, Хъабый Байзэт, Адзынэ Алий, Нэгъуцу Рэмэзанэ, Анатолий Бураковым, Александр Матыченкэм, нэмыкIхэми гушыIэгъу сафэхуэгъ, — кьелуатэ Адыгэ Республикэм дзюдомкIэ икIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ спорт еджапIэ идиректорэу, спортымкIэ дунэе класс зилэ мастерэу КIое Хъазрэт. — Тэ, тренерхэми, упчIэжъэгъу тызэфэхуэ. ТиныбжыкIэхэр нахъышIоу зэрэдгъэсэщтыгъэ тытегушыIэ.

Къалмыкымырэ Астрахань хэкумрэ ябэнахIохэр хэпшIыкIэу ауж кьенэх. Сыда ар кызылътыкIырэ? Краснодар краимрэ Адыгеимрэ ядзюдистхэр анахь лъэшхэм ахалътэх, ау Урысыем изэнэкъокъухэм дышъэ медальхэр къащыхыштытми непэ тшIэгорэп.

— Дзюдом зэпымыгъэу упыIтын фае, — ягушшысэмэ тащагъэгъуазэ Роман Аскеровымрэ Сергей Шутовымрэ. — ЩыкIагъэу тилэхэр дэдгъэзыжыкIыным тыпылэ.

СССР-м изаслуженнэ тренерэу, профессорэу Кобл Якъубэ кIэхуэ зэхэхъэм кызырэщиIуагъэу, алырэгъум утехъагъэу убэнэнэу зэбгъажъэкIэ гухэлъэу уилэр, узэнэкъокъурэм утекIоным фэшI шIыкIэу ебгъэлъэгъунэу узыфаер ор-орэу дэгъоу пшIэн фае. Уигухэлъхэр мыгъэунафыгъэхэ зыжукIэ сьдэуштыгъэу узэбэнрэм утекIоштытэ?

Тренерхэм ныбджэгъуныгъэу здырэлэри щыIэныгъэм щагъэфедзэ, ныбжыкIэхэр спортым илэгъапIэхэм афашэнхэу тащэгугъы.

Сурэтым итхэр: **Къыблэ шъолтырым дзюдомкIэ итренерхэр.**

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэ:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ашыпсэурэ тильэп-кьэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жъугъэм намалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шхъалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэшыIэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъалэм иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжэ зы-хыырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:

adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокезэтын-хэмкIэ ыкIи зэлъы-лэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Тмыр-Кавказ чыпIэ гъэлары-шIапI, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мыштып-къагъэу кьахъаф-хэрэмкIэ кьэзыт-хыгъэхэм пшъэдэ-кIыжэ ахы. Къа-тхэхэрэмрэ гъэзе-тым щылажъэхэр-рэмрэ яеплътIэ зэтемыфэн ылъэ-кIыштыгъэ. Гъэзет-еджэхэм кыт-фагъэхырэ тхы-гъэхэр зэхэтфы-хэрэп ыкIи кьэ-зытхыгъэхэм алэкIэдгъэхъа-жыыхэрэп.

Зыщыхаутырэ

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр 4229

Индексхэр 52161 52162

Зак. 000

Хэутыным узшыкIэтхэнэу щыт уахъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахъэр
Сыхъатыр 18.00

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр **ЕМТИЛЪ Нурбий.**